

**Analiza in predlog sprememb
ukrepov na upoštevnihi trgih 1
»Veleprodajni lokalni dostop na
fiksni lokaciji« in 3b
»Veleprodajni osrednji dostop na
fiksni lokaciji za izdelke za
množični trg«**

38240-2/2025/4

Ljubljana, februar 2025

Kazalo vsebine

1. Uporabljeni izrazi	4
2. Uvod	4
3. Pravna podlaga.....	6
4. Analiza stanja na trgu.....	7
4.1. Potek zbiranja podatkov	7
4.2. Sodelovanje z organom pristojnim za varstvo konkurence	7
4.3. Pregled stanja bakrenega omrežja v Republiki Sloveniji.....	8
4.4. Cene širokopasovnega dostopa do bakrenega omrežja	14
5. Trenutno veljavna regulacija.....	16
5.1. Obveznost dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe.....	16
5.2. Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja.....	17
5.3. Obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.....	19
6. Predlog sprememb.....	21
6.1. Obveznost dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe.....	21
6.2. Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja.....	42
6.3. Obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.....	46
Kazalo slik.....	59

1. Uporabljeni izrazi

2. Uvod

Evropska unija in tudi Republika Slovenija sta si za leto 2030 zastavili ambiciozne cilje glede povezljivosti. Tako so strateški cilji Slovenije pri razvoju gigabitne infrastrukture:

1. gigabitna povezljivost za vse glavne spodbujevalce družbeno-gospodarskega razvoja, kot so šole, kulturne ustanove, prometna vozlišča in glavni izvajalci javnih storitev ter digitalno intenzivna podjetja, do konca leta 2025;
2. neprekinjena pokritost z omrežji 5G za vsa mestna območja in vse glavne prizemne prometne poti do konca leta 2025;
3. dostop do interneta s hitrostjo najmanj 100 Mb/s k uporabniku, ki se lahko nadgradi v gigabitno hitrost, in sicer za vsa gospodinjstva na podeželju in v mestih do konca leta 2025;
4. gigabitna povezljivost za vsa gospodinjstva, podjetja in druge spodbujevalce družbeno-gospodarskega razvoja na podeželju in v mestih do konca leta 2030;
5. pokritost vseh naseljenih območij z omrežjem 5G do konca leta 2030.

V Sloveniji se z namenom doseganja teh ciljev v sofinanciranje gradnje širokopasovne infrastrukture usmerjajo tudi javna sredstva in sicer v gradnje odprtih fiksnih širokopasovnih omrežij na belih lisah, to je na območjih, kjer ne obstaja ustrezna infrastruktura in za katera operaterji elektronskih komunikacij nimajo tržnega interesa za gradnjo v naslednjih treh letih, v skladu z načelom tehnološke nevtralnosti.

Končni uporabniki se vse bolj preusmerjajo na širokopasovna dostopovna omrežja, ki temeljijo na optičnih vlaknih, zaradi česar uporaba zastarelega bakrenega omrežja postopoma upada. Vzdrževanje vzporednega bakrenega omrežja postaja ekonomsko nevzdržno, zato operaterji že pričenjajo z njegovim postopnim ukinjanjem. Optična omrežja predstavljajo osnovo za fiksna zelo visokozmogljiva omrežja in so poleg tega tudi energetsko učinkovitejša ter trajnostno bolj naravnana v primerjavi z bakrenimi omrežji.

Evropska komisija prepoznava migracijo končnih uporabnikov z bakrenih na optična omrežja kot ključni proces, ki olajšuje prehod na nov ekosistem povezljivosti, spodbuja uvedbo novih storitev ter podpira doseganje ciljev iz programov »Evropsko digitalno desetletje«¹ in »Evropski zeleni dogovor«². Zato Komisija spodbuja ukinitvev bakrenih omrežij v državah članicah Evropske unije, vendar pa hkrati poudarja, da je zaradi ohranjanja konkurenčne prednosti, potrebno poskrbeti za predvidljive in uravnotežene ukrepe. Pri tem je posebej

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sl

² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sl

pomembno upoštevati potrebe končnih uporabnikov, zlasti ranljivih skupin in oseb z različnimi oblikami invalidnosti.

V tem kontekstu je Evropska komisija pripravila sklop ukrepov, znanih kot »sveženj o povezljivosti«, ki vključuje Uredbo (EU) 2024/1309 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o ukrepih za znižanje stroškov za postavitev gigabitnih elektronskih komunikacijskih omrežij, spremembi Uredbe (EU) 2015/2120 in razveljavitvi Direktive 2014/61/EU (v nadaljevanju: Akt o gigabitni infrastrukturi)³, Priporočilo Komisije (EU) 2024/539 z dne 6. februarja 2024 o regulativnem spodbujanju gigabitne povezljivosti (v nadaljevanju: Gigabitno priporočilo⁴) in Belo knjigo z naslovom »Kako obvladovati evropske potrebe po digitalni infrastrukturi« (v nadaljevanju: Bela knjiga⁵). Gigabitno priporočilo, izdano februarja 2024, predstavlja ključni korak pri regulativnem spodbujanju gigabitne povezljivosti in med drugim določa postopke za nemoten prehod z bakrenih na optična, zelo visokozmogljiva omrežja. Bela knjiga, ki bo osnova za oblikovanje prihodnjih predlogov Komisije na področju digitalne infrastrukture, glede na cilje povezljivosti iz programa Digitalno desetletje, predvideva izklop bakrenega omrežja za 80 % naročnikov v EU do leta 2028, s popolnim zaključkom prehoda do leta 2030. Po mnenju Evropske komisije bi jasen načrt za izklop bakrenih omrežij pomembno prispeval k doseganju ciljev povezljivosti do leta 2030 ter vlagateljem poslal močan signal o donosnosti naložb v gradnjo optičnih omrežij.

Na podlagi novih smernic za ukinjanje bakrenega omrežja, predstavljenih v Gigabitnem priporočilu, se je agencija odločila, da izvede analizo stanja bakrenega omrežja, priložnosti za migracijo končnih uporabnikov z bakrenega na optično omrežje in posledično ukinjanje bakrenega omrežja v Republiki Sloveniji. V skladu z rezultati analize v tem dokumentu podaja predloge sprememb regulativnih ukrepov na upoštevnihih trgih veleprodajnega lokalnega dostopa in osrednjega dostopa, s čimer bi omogočila pogoje, v katerih bi Slovenija lahko uspešno sledila evropskim smernicam in dosegla cilje digitalne preobrazbe.

Agencija je namreč z regulatornima odločbama 38241-1/2022/26 in 38241-2/2022/26, obe z dne 14. 7. 2022, določila družbo Telekom Slovenije d. d. (v nadaljevanju: Telekom Slovenije) kot operaterja s pomembno tržno močjo na upoštevnihih trgih 1 »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« in 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg« in ji naložila naslednje obveznosti: obveznost dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, obveznost zagotavljanja preglednosti, obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva ter obveznost ločitve računovodskih evidenc.

Ob tem agencija ugotavlja, da se družba Telekom Slovenije kot operater s pomembno tržno močjo v pogodbenih razmerjih lahko srečuje s problemom plačilne nediscipline operaterjev, katerim je v skladu z zgoraj navedenima regulatornima odločbama dolžna zagotavljati operatorski dostop. Agencija je v okviru te analize preučila in predvidela spremembe

³ [Akt o gigabitni infrastrukturi](#)

⁴ [Gigabitno priporočilo](#)

⁵ [Bela knjiga](#)

obveznosti operaterja s pomembno tržno močjo, ki bo lahko v primerih neupravičenega zavračanja plačil za opravljene storitve ustrezno poskrbel tudi za svoje gospodarske interese ter pod predpisanimi pogoji tudi zavračal nerazumne zahteve za operaterski dostop.

3. Pravna podlaga

Agencija opravlja analize upoštevni trgov skladno z Zakonom o elektronskih komunikacijah ZEKom-2 (Uradni list RS, št. 130/22 in 18/23 – ZDU-10; v nadaljevanju: ZEKom-2), ki v slovenski pravni red prenaša evropski regulativni okvir s področja elektronskih komunikacij, to je Direktivo (EU) 2018/1972 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah (v nadaljevanju: EECC).

Regulatorni paket spodbujanja razvoja notranjega trga za elektronska komunikacijska omrežja in storitve je vzpostavil tudi BEREC (Body of European Regulators for Electronic Communications - Organ evropskih regulatorjev za elektronske komunikacije), ki tako zagotavlja mehanizem za spodbujanje sodelovanja in usklajevanja med nacionalnimi regulatornimi organi in Evropsko komisijo. Agencija je v analizi upoštevala Poročilo BEREC o doslednem pristopu k migraciji in izklopu bakra⁶, Poročilo o izsledkih interne delavnice BEREC o prehodu na omrežja z zelo visoko zmogljivostjo in izklopu bakrenega omrežja s poudarkom na potrebah končnih uporabnikov⁷ in Osnutek poročila BEREC o napredku pri upravljanju izklopa bakrenega omrežja⁸, ki je do 31. 1. 2025 v javnem posvetovanju.

Februarja 2024 je bilo sprejeto Gigabitno priporočilo, ki nadomešča Priporočilo komisije o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA) iz leta 2010 (2010/572/EU) in Priporočilo komisije o doslednih obveznostih nediskriminacije ter metodologijah za izračun stroškov za spodbujanje konkurence in izboljšanje okolja za naložbe v širokopasovne povezave iz leta 2013 (2013/466/EU). Gigabitno priporočilo predstavlja ključen korak v regulativnem spodbujanju gigabitne povezljivosti. Priporočilo poudarja pomembnost usklajenosti med regulativnimi pristopi držav članic za preprečevanje izkrivljanja notranjega trga ter zagotavljanje pravne varnosti vsem podjetjem, še posebej tistim, ki vlagajo v postavitve omrežij. Nacionalnim regulativnim organom nudi smernice za oblikovanje regulativnih obveznosti operaterjev s pomembno tržno močjo, s katerimi bi omogočili pošteno konkurenco in spodbudili razvoj gigabitnih omrežij in opredeljuje postopke za izvedbo gladkega prehoda z bakrenega na optično - zelo visokozmogljivo omrežje.

Agencija bo zaradi razvoja trga ter ob upoštevanju zgoraj navedenih priporočil in usmeritev, ki predvidevajo spremembe glede zagotavljanja storitev preko bakrenega omrežja, spremenila trenutno veljavne ukrepe v regulatornih odločbah po postopku, kot ga predvideva

⁶ https://www.berec.europa.eu/sites/default/files/files/document_register_store/2022/6/BoR%20%2822%29%2069_BEREC%20Report%20on%20a%20consistent%20approach%20to%20migration%20and%20copper%20switch-off.pdf

⁷ https://www.berec.europa.eu/system/files/2023-12/BoR%20%2823%29%20205%20Summary%20Report_BEREC%20iWS%20on%20migration%20to%20VHCNs.pdf

⁸ <https://www.berec.europa.eu/en/all-documents/berec/reports/draft-berec-progress-report-on-managing-copper-network-switch-off>

148. člen ZEKom-2. Glede predlaganih sprememb bo tako predhodno izpeljala posvetovanje z zainteresirano javnostjo.

4. Analiza stanja na trgu

4.1. Potek zbiranja podatkov

Agencija je opravila analizo na podlagi podatkov, ki jih je v okviru rednega četrletnega in letnega zbiranja podatkov o razvoju trga elektronskih komunikacij, skladno z 265. členom ZEKom-2 in s Splošnim aktom o zbiranju, uporabi in načinu dostopa do podatkov in informacij (Uradni list RS, št. 55/23) pridobila od fizičnih in pravnih oseb, ki zagotavljajo elektronska komunikacijska omrežja oziroma izvajajo elektronske komunikacijske storitve, ter so vpisane v uradno evidenco agencije.

Agencija je pri izdelavi analize upoštevala tudi podatke, pridobljene na zahtevo od posameznih operaterjev ter zadnje razpoložljive in preverjene podatke (maj 2024), in sicer:

- iz Zbirnega katastra gospodarske javne infrastrukture – Evidenca omrežnih priključnih točk,
- iz Centralnega registra prebivalstva,
- iz Registra prostorskih enot in
- iz Informacijskega sistema Tekoma Slovenije z dne 3. 6. 2024.

4.2. Sodelovanje z organom pristojnim za varstvo konkurence

Agencija skladno z devetim odstavkom 148. člena in tretjim odstavkom 280. člena ZEKom-2 pri izvajanju analiz upoštevnih trgov in določanju obveznosti operaterjem s pomembno tržno močjo sodeluje z organom pristojnim za varstvo konkurence, to je Javno agencijo Republike Slovenije za varstvo konkurence (v nadaljevanju: AVK), ki na opravljeno analizo poda svoje mnenje, ki pa ne posega v njeno izključno pristojnost sprejemanja odločitev na tem področju.

Skladno s tem je agencija z dopisom št. 38240-2/2025/2 z dne 25. 2. 2025 posredovala osnutek analize AVK, ter ga zaprosila za mnenje. AVK je po preučitvi prejete dokumentacije odgovoril z dopisom št. 3060-6/2025-2 z dne 25. 2. 2025, v katerem je k zadevni analizi izrekel pritrdilno mnenje.

AVK je po preučitvi posredovane analize in predlogov ukrepov na upoštevnem trgu 1 in 3b ugotovil, da ne nasprotuje spremembam v zvezi z obveznostmi, ki so bile naložene družbi Telekom Slovenije d. d. kot operaterju s pomembno tržno močjo (v nadaljevanju: OPTM) na upoštevnih trgih 1 in 3b na podlagi regulatornih odločb 38241-1/2022/26 in 38241-2/2022/26.

Pri tem pa AVK opozarja, da lahko določena ravnanja operaterjev, kot so neupravičeno zavračanje dostopa, diskriminatorni pogoji in podobna dejanja, predstavljajo zlorabo

prevladujočega položaja na trgu, pri čemer ravna AVK pri ugotavljanju in sankcioniranju takšnih ravnanj v skladu s svojimi pristojnostmi ne glede na zaključke te analize. Hkrati poudarja, da lahko upoštevni trg opredeli drugače po preučitvi dejanskih razmer na trgu v posameznem konkretnem primeru.

4.3. Pregled stanja bakrenega omrežja v Republiki Sloveniji

Pregled stanja bakrenega omrežja je agencija pripravila v okviru Strategije regulatornih ukrepov za pospešitev ukinjanja bakra⁹, ki jo je 20. 1. 2025 objavila na svoji spletni strani. V tem poglavju so uporabljeni deli omenjene strategije.

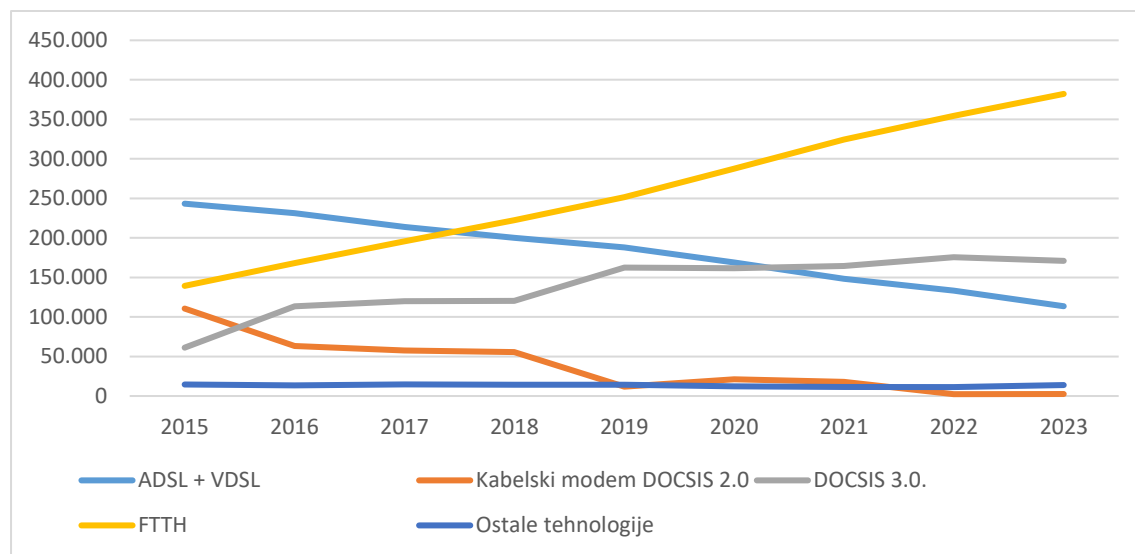
Bakreno omrežje v Republiki Sloveniji je v celoti v lasti nacionalnega operaterja Telekoma Slovenije, medtem ko drugi operaterji, ki tudi ponujajo storitve na tem tipu infrastrukture, to ponujajo preko medoperaterskega zakupa infrastrukture v lasti Telekoma Slovenije, ki ponuja storitve preko razvezanega fizičnega in virtualnega dostopa (lokalni dostop) ter dostopa z bitnim tokom (osrednji dostop).

Pregled stanja glede aktivnih širokopasovnih priključkov na maloprodajnem trgu kaže na opazno upadanje priključkov preko bakrenega omrežja (xDSL) in občutno rast priključkov prek optičnega omrežja. Danes predstavljajo priključki prek bakrenega omrežja le še 16,6 % vseh aktivnih širokopasovnih priključkov na maloprodajnem trgu, pri čemer je ta delež leta 2007 znašal 71,7 % in še leta 2020 25,9 %. Delež se je samo v zadnjih treh letih zmanjšal za 9 odstotnih točk, v celotnem opazovanem obdobju pa se je število priključkov več kot prepolovilo. Operaterji na bakrenih omrežjih ponujajo storitve preko dveh tehnologij: ADSL in VDSL. Večina uporabnikov je iz bakrenega prešlo na optični priključek. Delež kablinskih priključkov stagnira oziroma je začel počasi upadati, pri tem pa je velika večina priključkov v tehnologiji DOCSIS 3.0. Število priključkov je razvidni iz spodnjega grafa.

⁹ <https://www.akos-rs.si/javna-posvetovanja-in-razpisi/novica/agencija-objavlja-predlog-strategije-regulatornih-ukrepov-za-pospesitev-ukinjanja-bakra>

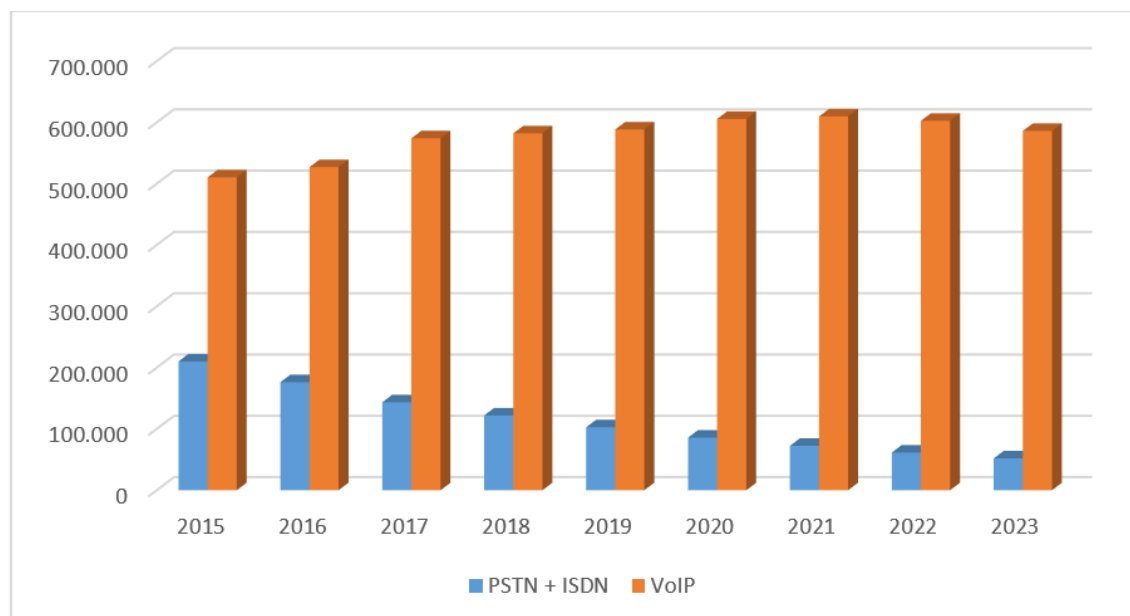
Slika 1: Gibanje števila aktivnih širokopasovnih priključkov glede na tehnologijo

Vir: AKOS, december 2023

Na trgu je opazen tudi upad števila uporabnikov, ki za storitev fiksne telefonije uporabljajo ISDN oz. PSTN priključkov, ki so vezani izključno na bakreno omrežje. Istočasno raste število naročnikov na VoIP storitev. Trenutno na trgu fiksne telefonije ISDN oz. PSTN priključki skupaj predstavljajo še 8,16 % vseh priključkov na trgu fiksne telefonije.

Slika 2: Gibanje števila aktivnih PSTN, ISDN in VoIP priključkov

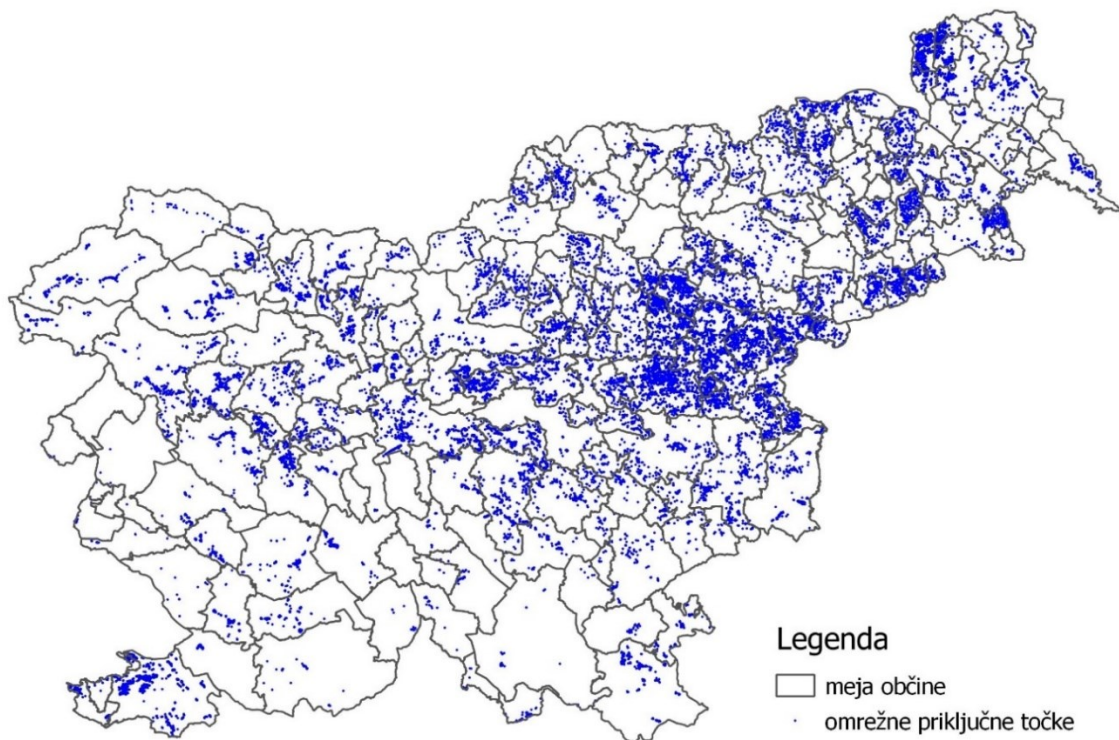
Vir: AKOS; december 2023

V Sloveniji ima aktivni bakreni priključek 108.278 gospodinjstev, od katerih pa je 34.650 gospodinjstev takih, ki imajo aktiven bakreni priključek in nimajo možnosti prehoda na optično omrežje, na katerem bi lahko prosto izbirali ponudnika storitev – torej na optično

omrežje reguliranega operaterja s pomembno tržno močjo (v nadaljevanju OPTM) - Telekom Slovenije ali na katerokoli odprto širokopolasovno omrežje drugih operaterjev.

Na spodnji sliki je prikazana porazdelitev aktivnih bakrenih priključkov (OPT) po občinah.

Slika 3: Aktivni bakreni priključki (OPT)

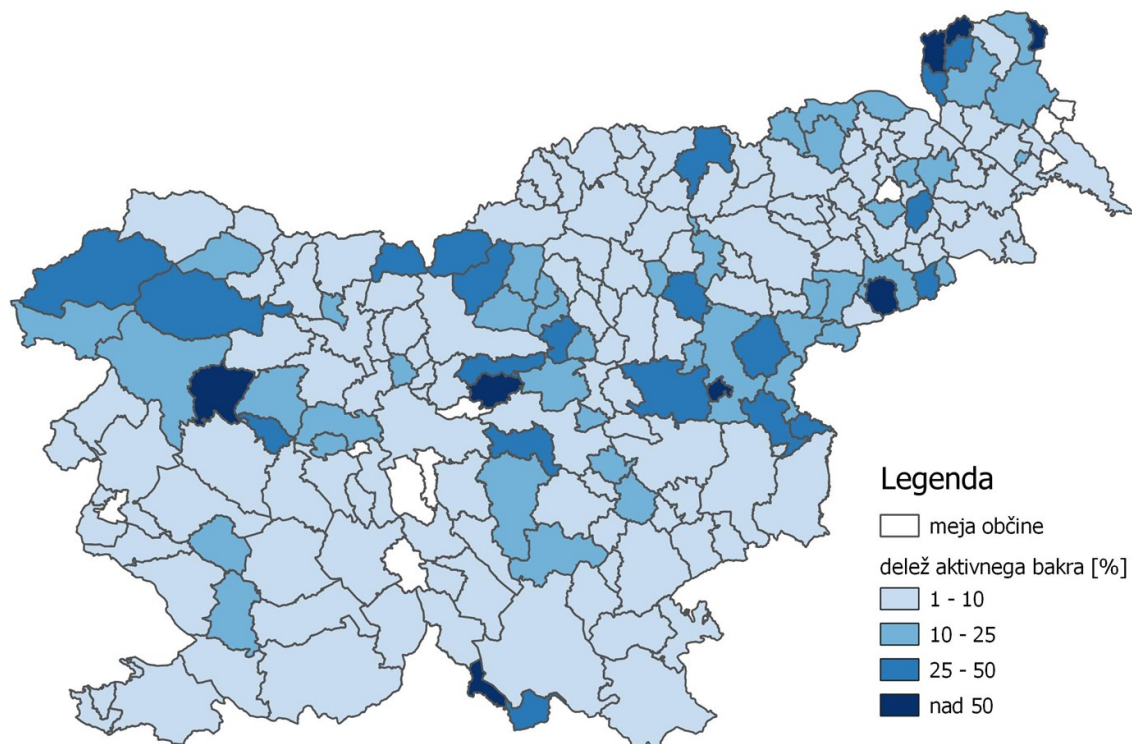

Vir: AKOS, maj 2024

V večini slovenskih občin je delež gospodinjstev, ki imajo aktiven bakreni priključek glede na vse aktivne priključke med 1 in 10 %, medtem ko je v 27 občinah ta delež med 10 in 25 % in v 4 občinah večji od 50 %.

Iz spodnje slike je razvidno, da je v 8 občinah delež gospodinjstev, ki imajo aktivni bakreni priključek in v primeru ukinitve tega omrežja nimajo možnosti prehoda na drugo alternativno širokopolasovno omrežje, 50%. V 21 občinah deleže takih gospodinjstev predstavlja med 25 in 50 %, medtem ko v največjem delu občin delež teh gospodinjstev predstavlja med 1 in 10 %.

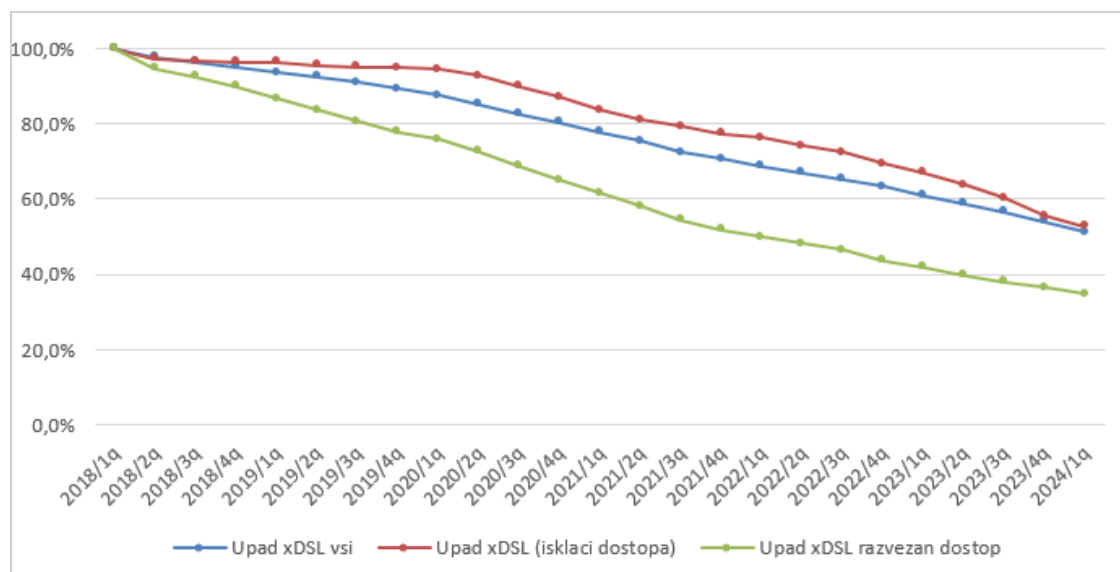
Slika 4: Delež aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno infrastrukturo glede na vse širokopolosovne priključke po gospodinjstvih po občinah

Vir: AKOS, maj 2023

Telekom Slovenije je od začetka leta 2018 do začetka leta 2024 izklopil 48,8 % vseh bakrenih priključkov. Od vseh zakupljenih bakrenih priključkov s strani iskalcev dostopa je bilo izključenih 48,4 % . Od vseh razvezanih bakrenih priključkov pa je bilo izključenih 65,1 % . Iz spodnjega grafa je razvidno, da so operaterji iskalci dostopa opuščali bakreno tehnologijo počasneje kot Telekom Slovenije, konec opazovanega obdobja pa se je dinamika izklapljanja izenačila.

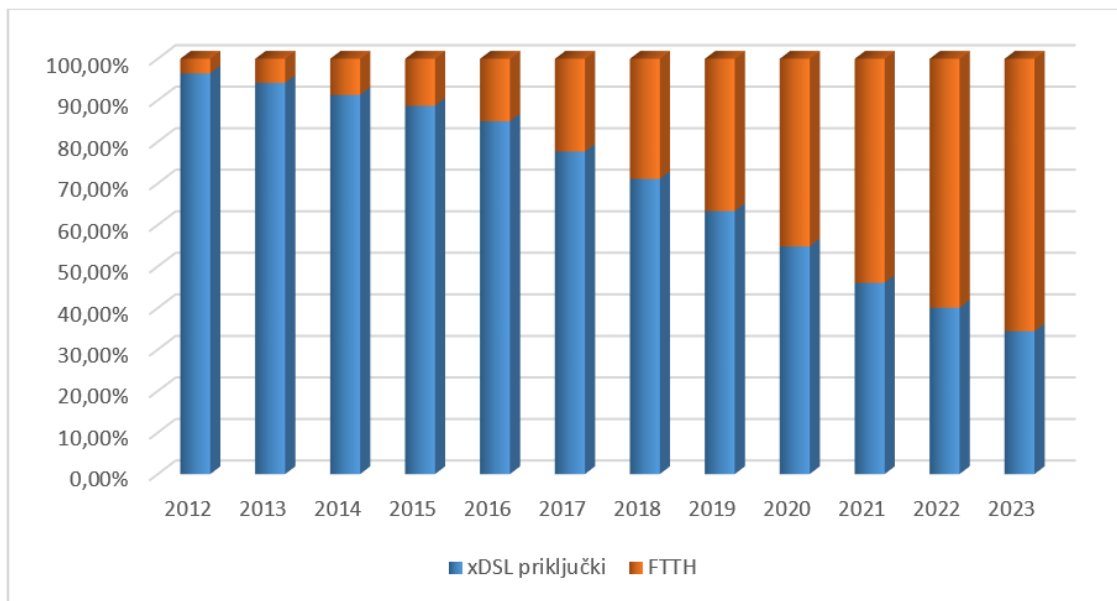
Slika 5: Trend odklapanja bakrenih priključkov Telekoma Slovenije v deležih (%)

Vir: AKOS, marec 2024

Za ugotavljanje razmer na trgu pa je ključno tudi stanje na veleprodajnem trgu, kjer operaterji iskalci dostopa, med katerimi nekateri ne razpolagajo s svojim lastnim omrežjem, na medoperaterskem trgu zakupujejo dostop do omrežja drugega operaterja. Ti operaterji tako večinoma zagotavljajo širokopasovne storitve na maloprodajnem trgu prek omrežja Telekoma Slovenije. Pri tem je na veleprodajnem trgu opazen trend upadanja zakupljenih bakrenih priključkov in rast optičnih. Bakreni priključki predstavljajo 34,4 % vseh veleprodajnih priključkov, zakupljenih s strani iskalcev dostopa (brez upoštevanja self-supply Telekoma Slovenije). Opazen je upad števila bakrenih priključkov pri vseh oblikah operaterskega dostopa. Število bakrenih priključkov na medoperaterskem trgu se je glede na leto 2018 zmanjšalo za 51,32 %. Pri tem pa se iskalci za dostop do bakrenega omrežja na medoperaterskem nivoju kar v 61,66 % poslužujejo dostopa z golim bitnim tokom in v 36,61 % fizičnega razvezanega dostopa.

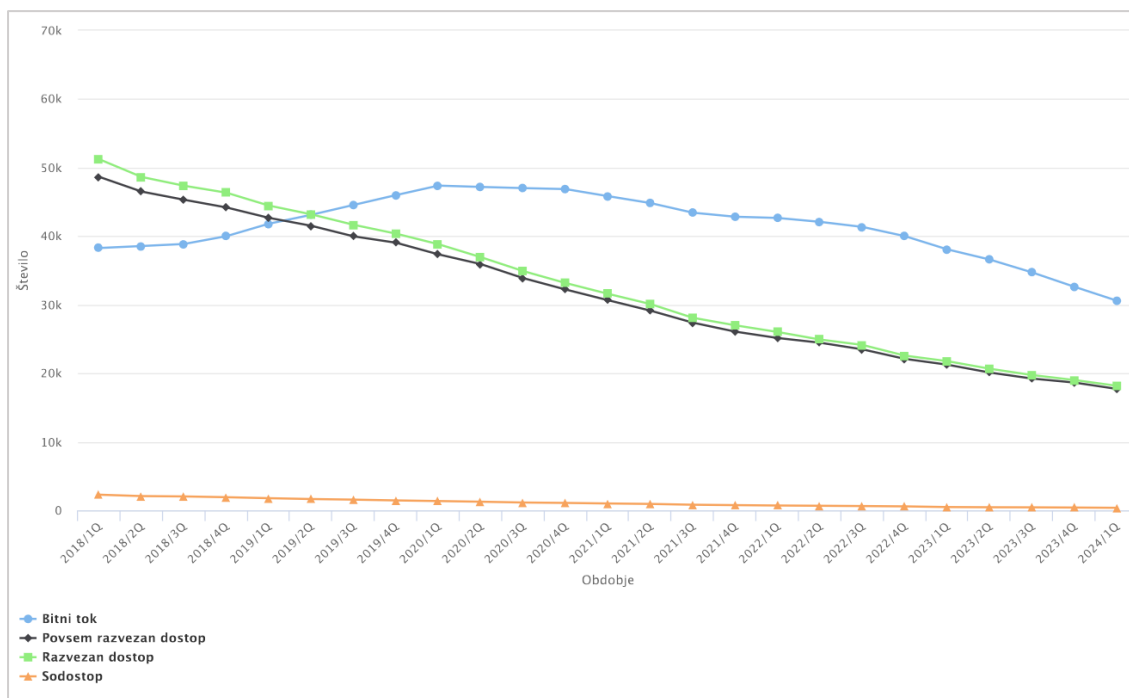
Slika 6: Priključki na veleprodajnem nivoju glede na tehnologijo

Vir: AKOS, december 2023

Iz spodnje slike je razvidno gibanje števila priključkov preko bakrenega omrežja na veleprodajnem nivoju glede na tip operaterskega dostopa, ki upada za vse tipe operaterskega dostopa.

Slika 7: Gibanje števila bakrenih priključkov na veleprodajnem nivoju glede na tip operaterskega dostopa

Vir: AKOS, marec 2024

Stanje na trgu kaže, da bakreno omrežje na trgu širokopasovnega dostopa in fiksne telefonije izgublja na pomenu, saj povpraševanje po tovrstnih priključkih občutno pada tako na

maloprodajnem nivoju s strani končnih uporabnikov, kot tudi na medoperaterskem trgu. Oba trga sta tesno povezana in med seboj soodvisna.

4.4. Cene širokopasovnega dostopa do bakrenega omrežja

Agencija na maloprodajnem trgu širokopasovnega dostopa do interneta redno, in sicer na letni ravni, spremlja produkte in storitve, katerih analizo objavlja tudi na svoji spletni strani.¹⁰

Na podlagi analize maloprodajnih cen širokopasovnega dostopa do interneta za leto 2022 in 2023 je agencija ugotovila, da je povprečna mesečna cena dostopa do bakrenega omrežja v letu 2022 znašala 49,87 EUR (z DDV) oziroma 40,88 EUR (brez DDV), v letu 2023 pa 56,80 EUR (z DDV) oziroma 46,56 EUR (brez DDV). Povprečna maloprodajna cena širokopasovnega dostopa do interneta na mesečni ravni preko drugih tehnologij je v letu 2022 znašala 50,46 EUR (z DDV) oziroma 41,36 EUR (brez DDV), v letu 2023 pa 53,43 EUR (z DDV) oziroma 43,80 EUR (brez DDV).

Glede na ugotovljeno se je povprečna maloprodajna cena dostopa do bakrenega omrežja v opazovanem obdobju zvišala. Agencija ugotavlja tudi, da je bila v letu 2023 povprečna maloprodajna cena dostopa do bakrenega omrežja višja kot povprečna maloprodajna cena dostopa preko drugih tehnologij. Tudi iz analize produktov in storitev na maloprodajnem trgu širokopasovnega dostopa za 2023 je iz slike 3 razvidno, da se povprečna cena oziroma znesek dostopa do bakrenega omrežja povečuje in da so le-ti decembra 2023 višji od povprečnih zneskov na kabelskih in optičnih priključkih.

Na veleprodajnih trgih, tako na upoštevnem trgu 1 kot trgu 3b, so cene dostopa do bakrenega omrežja regulirane, razen v naseljih, ki so navedena v prilogi 1 k obema regulatornima odločbama.

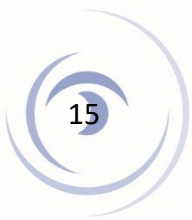
Agencija tudi na veleprodajnem trgu redno, in sicer enkrat letno, spremlja produkte in storitve veleprodajnega dostopa na upoštevnem trgu 1 in upoštevnem trgu 3b, katerih povzetek objavlja na svoji spletni strani.¹¹ Agencija je na podlagi analize veleprodajnih cen mesečnega zakupa dostopa do bakrenega omrežja za leto 2022 in 2023 ugotovila, da je povprečna cena mesečnega zakupa na upoštevnem trgu 1 v letu 2022 znašala 5,39 EUR (brez DDV), in sicer:

- 5,46 EUR (brez DDV) za storitev povsem razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke in
- 2,21 EUR (brez DDV) za storitev sodostopa do bakrene dostopovne zanke.

V letu 2023 pa je povprečna mesečna zakupnina znašala 5,54 EUR (brez DDV),

¹⁰ Za december 2023: <https://www.akos-rs.si/telekomunikacije/raziscite/novice/novica/agencija-objavlja-analizo-produktov-in-storitev-na-maloprodajnem-trgu-sirokopasovnega-dostopa-za-2023>

¹¹ <https://www.akos-rs.si/telekomunikacije/raziscite/novice/novica/infografika-veleprodajnih-produktov-in-storitev-na-trgu-sirokopasovnega-dostopa-2>

- in sicer 5,46 EUR (brez DDV) za storitev povsem razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke in
- 2,21 EUR (brez DDV) za storitev sodostopa do bakrene dostopovne zanke ter
- 11,22 EUR (brez DDV) na reguliranem oziroma 13,48 EUR (brez DDV) na dereguliranem območju za storitev mesečnega zakupa virtualno razvezanega dostopa do bakrenega omrežja.

Na zvišanje povprečne veleprodajne cene naupoštevem trgu 1 v letu 2023 je tako nekoliko vplivala cena mesečnega zakupa virtualno razvezanega lokalnega dostopa (VULA) do bakrenega omrežja, ki jih v letu 2022 ni bilo.

Nadalje je agencija iz analize produktov in storitev veleprodajnega dostopa naupoštevem trgu 1 ugotovila, da je bila v letu 2023 povprečna cena mesečnega zakupa dostopa do bakrenega omrežja (5,54 EUR (brez DDV)) nižja kot povprečna cena mesečnega zakupa dostopa do drugih omrežij (14,82 EUR (brez DDV)).

Nadalje je agencija na podlagi analize veleprodajnih cen mesečnega zakupa dostopa naupoštevem trgu 3b do bakrenega omrežja za leto 2022 in 2023 ugotovila, da je povprečna cena v letu 2022 znašala 8,65 EUR (brez DDV), in sicer na reguliranem območju 8,31 EUR (brez DDV) ter na dereguliranem območju pa 9,91 EUR (brez DDV). Pri tem je:

- na reguliranem območju znašala mesečna zakupnina za dostop na priključkih, kjer je vključena PSTN ali ISDN storitev, 7,37 EUR (brez DDV), na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev, pa 8,33 EUR (brez DDV).
- na dereguliranem območju znašala mesečna zakupnina za dostop na priključkih, kjer je vključena PSTN ali ISDN storitev, 9,25 EUR (brez DDV), na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev, pa 9,92 EUR (brez DDV).

V letu 2023 je povprečna mesečna zakupnina znašala 12,60 EUR (brez DDV), pri čemer je na reguliranem območju znašala 11,94 EUR (brez DDV) in na dereguliranem območju 15,30 EUR (brez DDV). Pri tem je:

- na reguliranem območju znašala mesečna zakupnina za dostop na priključkih, kjer je vključena PSTN ali ISDN storitev, 8,31 EUR (brez DDV), na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev, pa 11,99 EUR (brez DDV).
- na dereguliranem območju znašala mesečna zakupnina za dostop na priključkih, kjer je vključena PSTN ali ISDN storitev, 11,92 EUR (brez DDV), na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev, pa 15,36 EUR (brez DDV).

V letu 2023 je znašala povprečna cena mesečnega zakupa veleprodajnega osrednjega dostopa do bakrenega omrežja v povprečju 12,60 EUR (brez DDV), medtem ko je povprečna cena mesečnega zakupa veleprodajnega osrednjega dostopa preko drugih tehnologij znašala 17,67 EUR (brez DDV).

Agencija, tako kot na maloprodajnem trgu širokopasovnega dostopa do interneta, tudi na obeh veleprodajnih trgih ugotavlja, da se povprečna veleprodajna cena dostopa do bakrenega omrežja zvišuje. Nadalje tudi ugotavlja, da je bila v letu 2023 povprečna maloprodajna cena

mesečnega zakupa dostopa do bakrenega omrežja višja kot mesečna zakupnina dostopa preko drugih tehnologij, medtem ko je bila na obeh veleprodajnih trgih nižja.

5. Trenutno veljavna regulacija

Na upoštevnihih trgih 1 »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji« in 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg« so Telekomu Slovenije kot operaterju s pomembno tržno močjo na podlagi trenutno veljavnih regulatornih odločb, št. 38241-1/2022/26 in 38241-2/2022/26 z dne 14. 7. 2022, naložene naslednje obveznosti: obveznost dopustitve operatorskega dostopa do omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe; obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja; obveznost zagotavljanja preglednosti; obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva ter obveznost ločitve računovodskih evidenc. Pogoje v zvezi z bakrenim omrežjem je agencija Telekomu Slovenije naložila v okviru obveznosti dopustitve operatorskega dostopa do omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja in obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.

Agencija predlaga spremembe naslednjih obveznosti, ki so podrobneje razdelane v nadaljevanju, in sicer:

- obveznost dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe,
- obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja in
- obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.

5.1. Obveznost dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe

Na upoštevnihih trgu 1 je Telekomu Slovenije v 5. točki izreka v okviru obveznosti dopustitve operatorskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe iz 3. točke izreka te odločbe, naloženo da:

- a) mora na razumno zahtevo operaterja omogočiti prehode med dostopom z bitnim tokom, virtualno razvezanim lokalnim dostopom (VULA) in razvezanim dostopom do dostopovne zanke ter prehod z bakrenega na optično omrežje, pri čemer mora pri vseh oblikah prehoda omogočiti tudi hkraten skupinski prehod končnih uporabnikov (najmanj 10 končnih uporabnikov) na določeni funkcijski lokaciji,
- b) posamezne lokacije ali posamezne bakrene dostopovne zanke ne sme ukiniti prej kot po preteku 5 let od začetka skupne uporabe posamezne lokacije s strani operaterja, razen v primeru sklenitve pisnega dogovora z operaterjem za predčasen prehod na drugo obliko dostopa. Lokacije, na katerih niso prisotni operaterji s svojo aktivno opremo, se ne štejejo za lokacije v skupni uporabi,
- c) mora v primeru ukinitve bakrenega omrežja operaterju za vsakega posameznega končnega uporabnika ali skupino uporabnikov omogočiti nemoten prehod na po

zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju. Pri tem so izjema območja, kjer ukinja bakreno omrežje in ga ne nadomešča s svojim lastnim optičnim, če je končnega uporabnika možno priključiti na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno odprto širokopasovno omrežje, pri čemer lahko Telekom Slovenije d. d. omrežje ukine šele, ko na območju predvidenem za ukinitve izključi tudi vse svoje končne uporabnike,

- d) mora redno vzdrževati bakreno omrežje, na katerem so še prisotni operaterji, do ukinitve posameznih bakrenih zank, pri čemer napak na bakrenem omrežju ni dolžna odpraviti, če bi stroški odprave napak bistveno presegali pričakovane koristi družbe Telekom Slovenije d. d.,

ter v 6. točki izreka, da se mora pri izvrševanju obveznosti dopustitve operaterskega dostopa v dobri veri pogajati z operaterji, ki zahtevajo operaterski dostop. Prav tako ne sme zavrniti že odobrenega operaterskega dostopa v skladu z regulatorno odločbo, razen pod pogoji, ki so opredeljeni v Priporočilu o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operaterski dostop (št. 0073-23/2013/14 z dne 24. 6. 2013).

Na upoštevnem trgu 3b je v okviru obveznosti dopustitve operaterskega dostopa Telekomu Slovenije v 2. točki izreka naloženo, da

- d) ne sme zavrniti že odobrenega operaterskega dostopa, razen pod pogoji, ki so opredeljeni v Priporočilu o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operaterski dostop (št. 0073-23/2013/14 z dne 24. 6. 2013),
- e) mora v primeru ukinitve bakrenega omrežja operaterju za vsakega posameznega končnega uporabnika ali skupino uporabnikov omogočiti nemoten prehod na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju. Pri tem so izjema območja, kjer ukinja bakreno omrežje in ga ne nadomešča s svojim lastnim optičnim, če je končnega uporabnika možno priključiti na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno odprto širokopasovno omrežje, pri čemer lahko družba Telekom Slovenije d. d. omrežje ukine šele, ko na območju, predvidenem za ukinitve, izključi tudi vse svoje končne uporabnike,
- f) mora redno vzdrževati bakreno omrežje, na katerem so še prisotni operaterji, do ukinitve posameznih bakrenih zank, pri čemer napak na bakrenem omrežju ni dolžna odpraviti, če bi stroški odprave napak bistveno presegali pričakovane koristi družbe Telekom Slovenije d. d.

5.2. Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja

V okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja je Telekomu Slovenije na upoštevnem trgu 1 v 11. točki izreka naloženo, da mora z namenom obveščanja Agencije in operaterjev, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, v enakih časovnih in kakovostnih okvirih kot svoji lastni maloprodajni enoti ter hčerinskim in partnerskim podjetjem, z uporabo istega informacijskega sistema na transparenten, neizbrisen in sledljiv način objaviti naslednje informacije, ki jih mora hraniti najmanj eno leto

- c) o nameravani ukinitvi posamezne bakrene zanke najmanj 6 mesecev vnaprej, o nameravani ukinitvi posamezne skupne lokacije pa najmanj 2 leti vnaprej, v obeh primerih pa ne kasneje kot je o tem obveščena njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja. Navedena roka se lahko skrajšata v dogovoru z operaterji, ki so prisotni na posamezni skupni lokaciji. V primeru, ko na skupni lokaciji ni prisotnih drugih operaterjev, pa mora o ukinitvi posamezne skupne lokacije objaviti informacije najmanj 6 mesecev vnaprej

in v 15. točki izreka, da mora v svoji vzorčni ponudbi za veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji določiti naslednje pogodbene kazni, pri čemer se pogodbene kazni nanašajo samo na aktivnosti in roke, ki jih dejansko opravlja družba Telekom Slovenije d. d. ali njeni podizvajalci:

- a) v primeru zamude pri izvedbi naročila dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa je dolžna za prvih 10 dni zamude plačati pogodbeno kazen v višini 50 % mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa za vsak posamezen dan in od 11. dne zamude dalje 150 % mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa za vsak posamezen dan zamude, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa, pri čemer se tovrstna oblika pogodbene kazni upošteva tudi v primeru napačnega odgovora na poizvedbe,
- b) v primeru zamude pri izvedbi naročila za izvedbo posamezne skupne lokacije je dolžna za vsak teden zamude plačati pogodbeno kazen najmanj v višini 10 % cene adaptacije in opreme prostora skupne lokacije, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 100 % cene adaptacije in opreme prostora skupne lokacije,
- c) v primeru zamude pri odpravljanju napak za prva 2 dneva zamude je dolžna plačati pogodbeno kazen v višini celotne mesečne zakupnine za naročeno obliko lokalnega dostopa, po poteku tega obdobja pa še dodatnih 40 % mesečne zakupnine za vsak dodaten dan zamude, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za naročeno obliko lokalnega dostopa,
- d) v primeru, da zaradi zamude pri realizaciji posamezne izvedbe naročila lokalnega dostopa ali zaradi nespoštovanja rokov pri odpravljanju posamezne napake, naročnik operaterju odpove pogodbo, mora družba Telekom Slovenije d. d. plačati pogodbeno kazen v višini 18-kratnika zakupnine za naročeno obliko razvezanega dostopa. V takem primeru je družba Telekom Slovenije d. d. operaterju dolžna plačati le pogodbeno kazen za odpoved pogodbe, ne pa tudi pogodbene kazni za zamudo, ki je to odpoved povzročila. Družba Telekom Slovenije d. d. mora pogodbeno kazen plačati samo v primeru, če je do odpovedi pogodbe s strani naročnika nesporno prišlo zaradi zamude družbe Telekom Slovenije d. d. ali njegovih podizvajalcev.

Na upoštevem trgu 3b je Telekomu Slovenije v okviru obveznosti zagotavljanje enakega obravnavanja v 5. točki izreka naloženo, da mora v okviru izvrševanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja v skladu s to odločbo, z namenom obveščanja Agencije in operaterjev, s katerimi ima sklenjeno pogodbo o operaterskem dostopu, v enakih časovnih in kakovostnih

okvirih kot svoji lastni maloprodajni enoti ter hčerinskim in partnerskim podjetjem, z uporabo istega informacijskega sistema na transparenten, neizbrisen in sledljiv način objaviti naslednje informacije, ki jih mora hraniti najmanj eno leto:

- c) o nameravani ukinitvi posamezne bakrene zanke najmanj 6 mesecev vnaprej, vendar ne kasneje kot je o tem obveščena njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja. Navedeni rok se lahko skrajša v dogovoru z operaterji, ki na posameznih bakrenih zankah uporabljajo osrednji dostop

in v 9. točki izreka, da mora v svoji vzorčni ponudbi za veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji določiti naslednje pogodbene kazni, pri čemer se pogodbene kazni nanašajo samo na aktivnosti in roke, ki jih dejansko opravlja družba Telekom Slovenije d. d. ali njeni podizvajalci:

- a) v primeru zamude pri izvedbi naročila dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa je dolžna za prvih 10 dni zamude plačati pogodbeno kazen v višini 50 % mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa za vsak posamezen dan in od 11. dne zamude dalje 150 % mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa za vsak posamezen dan zamude, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za naročeno obliko dostopa do infrastrukture iz 2. točke izreka trenutno veljavne regulatorne odločbe ali lokalnega dostopa, pri čemer se tovrstna oblika pogodbene kazni upošteva tudi v primeru napačnega odgovora na poizvedbe,
- b) v primeru zamude pri odpravljanju napak za prva 2 dneva zamude je dolžna plačati pogodbeno kazen v višini celotne mesečne zakupnine za naročeno obliko lokalnega dostopa, po poteku tega obdobja pa še dodatnih 40 % mesečne zakupnine za vsak dodaten dan zamude, vendar v posameznem primeru zamude skupno ne več kot 18-kratnik mesečne zakupnine za naročeno obliko lokalnega dostopa,
- c) v primeru, da zaradi zamude pri realizaciji posamezne izvedbe naročila lokalnega dostopa ali zaradi nespoštovanja rokov pri odpravljanju posamezne napake, naročnik operaterju odpove pogodbo, mora družba Telekom Slovenije d. d. plačati pogodbeno kazen v višini 18-kratnika zakupnine za naročeno obliko razvezanega dostopa. V takem primeru je družba Telekom Slovenije d. d. operaterju dolžna plačati le pogodbeno kazen za odpoved pogodbe, ne pa tudi pogodbene kazni za zamudo, ki je to odpoved povzročila. Družba Telekom Slovenije d. d. mora pogodbeno kazen plačati samo v primeru, če je do odpovedi pogodbe s strani naročnika nesporno prišlo zaradi zamude družbe Telekom Slovenije d. d. ali njegovih podizvajalcev.

5.3. Obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva

Na upoštevem trgu 1, razen v zvezi z izvajanjem storitev v naseljih, ki so navedena v Prilogi 1 navedene odločbe, je Telekomu Slovenije v 19. točki izreka trenutno veljavne odločbe naložena obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.

V okviru obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva mora Telekom Slovenije:

- a) za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja, ki ni nadgrajeno z vectoring tehnologijo, uveljaviti naslednje cene mesečnega zakupa, in sicer:
- za storitev povsem razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke ceno 5,46 EUR (brez DDV),
 - za storitev sodostopa do bakrene dostopovne zanke ceno 2,21 EUR (brez DDV).

Nadalje je Telekomu Slovenije v c) alineji 19. točke izreka naloženo, da se mora obveznost gospodarske ponovljivosti nanašati na ustrezno obdobje, ki znaša 56 mesecev, pri čemer mora Telekom Slovenije pripraviti kalkulacije gospodarske ponovljivosti na podlagi pristopa diskontiranega denarnega toka, ki temelji na mesečni ravni, pri čemer diskontna stopnja predstavlja vsakokrat veljavno primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), ki jo izračunava Agencija za NGA omrežja.

Na upoštevem trgu 3b je Telekomu Slovenije v 13. točki izreka trenutno veljavne odločbe naložena obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.

V okviru obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva mora Telekom Slovenije:

a) za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg do starejšega bakrenega omrežja (preko tehnologije različic xDSL s hitrostjo k uporabniku manj kot 30 Mbit/s) na nacionalnem in regionalnem nivoju oblikovati in uveljaviti stroškovno naravnane cene mesečnega zakupa na podlagi stroškovne metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom za splošne stroške (LRIC+), in na podlagi tekočih stroškov (CCA), pri čemer mora upoštevati vsakokrat veljavno primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), ki jo izračunava Agencija za tradicionalna bakrena omrežja in za NGA omrežja. V okviru stroškovnih kalkulacij mora Telekom Slovenije:

- upoštevati ceno mesečnega zakupa za storitev povsem razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke, ki znaša na mesečni ravni 5,46 EUR (brez DDV), in
- v primeru veleprodajnega osrednjega dostopa na priključkih, na katerih je vključena PSTN ali ISDN storitev, od cene storitve, oblikovane v skladu z zgoraj opisano metodo, na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev, odšteti stroškovno naravnano ceno dostopa ob spoštovanju obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja, pri čemer lahko ta strošek znaša največ 3,25 EUR (brez DDV) mesečno.

Nadalje je Telekomu Slovenije v b) alineji 13. točke izreka naloženo, da se mora obveznost gospodarske ponovljivosti nanašati na ustrezno obdobje, ki znaša 56 mesecev, pri čemer mora

Telekom Slovenije pripraviti kalkulacije gospodarske ponovljivosti na podlagi pristopa diskontiranega denarnega toka, ki temelji na mesečni ravni, pri čemer diskontna stopnja predstavlja vsakokrat veljavno primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), ki jo izračunava Agencija za NGA omrežja.

6. Predlog sprememb

6.1. Obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe

V okviru obveznosti dopustitve operaterskega dostopa na upoštevem trgu 1 agencija predlaga naslednje (označene) spremembe v 5., 6. in 7. točki izreka:

V 5. točki izreka, se trenutno veljavni b) in c) alineji spremenita; dodajo se nove alineje d), e), f), g), h) in i); trenutno veljavne alineje d), e) in f) se preimenujejo v alineje j), k) in l), njihova vsebina pa ostane nespremenjena. Besedilo trenutno veljavne točke 6 se deloma spremeni, poleg tega pa se tudi obširneje dopolni z določbami glede ravnanja družbe Telekom Slovenije ob nerazumnih zahtevah glede operaterskega dostopa. V uvodnem odstavku se deloma dopolni 7. točka izreka, obveznosti, naštete v alinejah a) do h) pa ostanejo nespremenjene. Predlog spremenjene obveznosti se tako glasi:

5. Družba Telekom Slovenije d. d. v okviru obveznosti dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe iz 3. točke izreka:
 - a) mora na razumno zahtevo operaterja omogočiti prehode med dostopom z bitnim tokom, virtualno razvezanim lokalnim dostopom (VULA) in razvezanim dostopom do dostopovne zanke ter prehod z bakrenega na optično omrežje, pri čemer mora pri vseh oblikah prehoda omogočiti tudi hkraten skupinski prehod končnih uporabnikov (najmanj 10 končnih uporabnikov) na določeni funkcijski lokaciji,
 - b) posamezne **funkcijske** lokacije ~~ali posamezne bakrene dostopovne zanke bakrenega oziroma optičnega omrežja~~ ne sme ukiniti prej kot po preteku 5 let od začetka skupne uporabe ~~posamezne~~ lokacije s strani operaterja, razen v primeru sklenitve pisnega dogovora z operaterjem za predčasen prehod na drugo obliko dostopa. Lokacije, na katerih niso prisotni operaterji s svojo aktivno opremo, se ne štejejo za lokacije v skupni uporabi,
 - c) **ni dolžna zagotoviti operaterskega dostopa v primeru novih zahtev za operaterski dostop do posameznih bakrenih zank ali bakrenega omrežja na funkcijski lokaciji, za katero je Agencija v postopku ukinjanja bakrenega omrežja odobrila načrt o ukinitvi bakrenega omrežja. Pri tem mora na istem naslovu obstajati možnost prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje in je družba Telekom Slovenije d. d. o ukinitvi posamezne bakrene zanke ali bakrenega omrežja na funkcijski lokaciji operaterje obvestila skladno s c) alinejo 11. točke, ~~mora v primeru ukinitve bakrenega omrežja operaterju za vsakega~~**

~~posameznega končnega uporabnika ali skupino uporabnikov omogočiti nemoten prehod na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju. Pri tem so izjema območja, kjer ukinja bakreno omrežje in ga ne nadomešča s svojim lastnim optičnim, če je končnega uporabnika možno priključiti na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno odprto širokopasovno omrežje, pri čemer lahko družba Telekom Slovenije d. d. omrežje ukine šele, ko na območju predvidenem za ukinitvev izključi tudi vse svoje končne uporabnike,~~

- d) lahko ukine posamezne bakrene zanke ali bakreno omrežje na funkcijski lokaciji, za katero je Agencija v postopku ukinjanja bakrenega omrežja odobrila načrt o ukinitvi bakrenega omrežja. Pri tem mora na istem naslovu obstajati možnost prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje in je družba Telekom Slovenije d. d. o ukinitvi posamezne bakrene zanke ali bakrenega omrežja na funkcijski lokaciji operaterje obvestila skladno s c) alinejo 11. točke. Izjema so bakrene zanke, za katere ob ukinjanju omrežja celotne funkcijske lokacije veljajo pogoji, določeni v naslednji alineji,
- e) lahko ukine bakreno omrežje celotne funkcijske lokacije, ko število aktivnih bakrenih zank, ki jih ni mogoče priključiti na optično omrežje družbe Telekom Slovenije d. d. ali odprto širokopasovno omrežje, ne predstavlja več kot 5 % vseh bakrenih zank funkcijske lokacije na dan 3. 6. 2024 in hkrati ne presega 25 aktivnih bakrenih zank. Bakreno omrežje funkcijske lokacije lahko ukine tudi v primeru, ko ta nima več kot 5 aktivnih bakrenih zank, ki so brez možnosti prehoda na optično omrežje družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje, tudi če to predstavlja več kot 5 % vseh bakrenih zank na tej funkcijski lokaciji,
- f) bakrene zanke, preko katerih dostopajo do omrežja glavni spodbujevalci družbeno-gospodarskega razvoja, kot so šole, kulturne ustanove, prometna vozlišča in glavni izvajalci javnih storitev, lahko ukine samo, če obstaja možnost prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje,
- g) lahko ukine neaktivne bakrene zanke, na katerih operaterji ne zagotavljajo storitev končnim uporabnikom,
- h) mora glede ukinitve bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije na podlagi e) alineje te točke izreka pripraviti načrt o ukinitvi bakrenega omrežja in ga posredovati v odobritev Agenciji. Načrt mora vsebovati najmanj naslednje podatke:
 - i. predviden datum ukinitve funkcijske lokacije,
 - ii. naslove gospodinjev, ki do omrežja dostopajo preko bakrenih zank funkcijske lokacije, za katero predstavlja načrt ukinitve,
 - iii. možnosti prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje, za vsak naslov iz prejšnje alineje, kjer te obstajajo,

i) mora Agenciji posredovati informacije o dejanski ukinitvi celotnega bakrenega omrežja funkcijske lokacije najkasneje v 15 dneh od ukinitve,

6. Družba Telekom Slovenije d. d. se mora pri izvrševanju obveznosti dopustitve operaterskega dostopa v dobri veri pogajati z operaterji, ki zahtevajo operaterski dostop. Prav tako družba Telekom Slovenije d. d. ne sme zavriniti že odobrenega operaterskega dostopa v skladu s to odločbo, razen v primeru nerazumnih zahtev pod pogoji, določenimi v tej točki izreka. ~~pod pogoji, ki so opredeljeni v Priporočilu o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operaterski dostop (št. 0073-23/2013/14 z dne 24. 6. 2013).~~

Zahteva za zagotavljanje operaterskega dostopa šteje za nerazumno:

- če operater, v roku iz pisnega opomina zaradi neplačila, ki ne sme biti krajši od 15 dni, ni poravnal svojih zapadlih obveznosti za storitve operaterskega dostopa po nespornem računu ali nespornem delu računa, obračunanih po cenah, ki so določene v vzorčni ponudbi oziroma neposredno z izrekom te odločbe in
- pogodbeno dogovorjeno zavarovanje, ki ga je predložil operater, je neveljavno ali ne zadostuje za poravnavo obveznosti iz prejšnje alineje, operater pa na pisni poziv družbe Telekom Slovenije d. d. v roku 15 dni ni obnovil zavarovanja,

pri čemer se za nesporen račun ali nesporen del računa šteje račun ali del računa, pri katerem količina, kakovost ali cene storitev operaterskega dostopa niso bile reklamirane pravočasno, upravičeno in argumentirano, skladno z določili naslednjega odstavka te točke izreka.

Šteje se, da je reklamacija zoper izstavljen račun ali del računa za opravljene storitve operaterskega dostopa pravilno podana, če je vložena v roku 15 dni od prejema računa in če je iz reklamacije jasno razviden reklamacijski razlog z vsemi ustreznimi dokazili in tudi nesporen del računa. Pravilno podana reklamacija mora vsebovati vsaj:

- določno navedene postavke na izstavljenem računu, s katerimi se operater ne strinja,
- obrazložitev razlogov, zakaj se z njimi ne strinja,
- priložena dokazila za svoje navedbe in
- predlog rešitve nastale situacije.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora vsako prejeto reklamacijo, ki je skladna z zgoraj naštetimi zahtevami, preučiti in nanjo podati vsebinsko utemeljen odgovor, ki v primeru zavrnitve reklamacije ali njene delne ugoditve vsebuje nov rok za plačilo, ki ne sme biti krajši od 15 dni.

Če se zahteva za zagotavljanje operaterskega dostopa šteje za nerazumno v skladu z določili drugega odstavka te točke, lahko družba Telekom Slovenije d. d.:

- a) upočasni priključevanje novih končnih uporabnikov in odpravljanje napak, če se po najmanj 15 dneh od izteka roka iz opomina ali postavljenega roka za izpolnitev

zapadlih nespornih obveznosti operater dolžnik ne odzove ustrezno na najmanj dva ne nujno zaporedna nesporna računa oziroma dela nespornih računov, izdanih za različni obračunski obdobji za storitve operaterskega dostopa na podlagi obveznosti, določenih s to odločbo, pri čemer pri upočasnjevanju ne sme preseči dvakratnika rokov, določenih v regulatorni odločbi;

- b) zavrne vsako zahtevano razširitev ali povečanje obstoječih pogodbenih storitev, če se po najmanj 30 dneh od izteka roka iz opomina ali postavljenega roka za izpolnitev zapadlih nespornih obveznosti operater dolžnik ne odzove ustrezno na najmanj dva ne nujno zaporedna nesporna računa oziroma dela nespornih računov, izdana za različni obračunski obdobji za storitve operaterskega dostopa na podlagi obveznosti, določenih s to odločbo,
- c) dokončno preneha z zagotavljanjem storitev operaterskega dostopa, če se po najmanj 45 dneh od izteka roka iz opomina ali postavljenega roka za izpolnitev svojih zapadlih nespornih obveznosti operater dolžnik ne odzove ustrezno na najmanj dva ne nujno zaporedna nesporna računa oziroma dela nespornih računov, izdanih za različni obračunski obdobji za storitve operaterskega dostopa na podlagi obveznosti, določenih s to odločbo. Družba Telekom Slovenije d. d. ukrepa iz te alineje ne sme izvesti v primeru, če je Agencija uvedla postopek za preveritev enega ali več določil vzorčne ponudbe in je operater dolžnik pred tem tudi reklamiral obveznosti, ki se nanašajo na taisti del vzorčne ponudbe, ki je predmet preverjanja s strani Agencije, in Agencija tega postopka še ni dokončno zaključila, ter v primeru, če operater dolžnik ne obnovi ustreznega zavarovanja po pogodbi,

pri čemer ustrezen odziv operaterja pomeni plačilo nespornih zapadlih obveznosti ali dosežen dogovor o načinu plačila nespornih zapadlih obveznosti med operaterjem s pomembno tržno močjo in operaterjem dolžnikom, s katerim se operater s pomembno tržno močjo in operater dolžnik strinjata.

Po izteku vsakega posameznega roka iz prejšnjega odstavka te točke mora družba Telekom Slovenije d. d. o nameravanih ukrepih zoper operaterja dolžnika najmanj 15 dni pred uvedbo posameznega ukrepa obvestiti operaterja dolžnika in Agencijo, pri čemer mora obvestilo vsebovati najmanj:

- rok za uvedbo posameznega ukrepa iz prejšnjega odstavka,
- navedbo javnih komunikacijskih storitev in obseg njihovega delovanja, ki jih bo družba Telekom Slovenije d. d. po uveljavitvi posameznega ukrepa iz prejšnjega odstavka še zagotavljala operaterju dolžniku.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora obvestilu Agenciji priložiti dokumentacijo, iz katere je jasno in nedvoumno razvidno, da gre za primer nerazumne zahteve v skladu z določili tretjega odstavka te točke izreka.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora obvestiti operaterja dolžnika in Agencijo o uvedbi in o odpravi posameznega ukrepa tudi na dan njegove uveljavitve.

7. Družba Telekom Slovenije d. d. mora v okviru izvrševanja obveznosti dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe v skladu s to odločbo zagotoviti skupno lokacijo (kolokacijo) in druge zmogljivosti potrebne za primerno namestitvev in povezavo ustrezne opreme, ki omogoča uporabo omrežnih elementov oziroma pripadajočih zmogljivosti iz 3. točke izreka te odločbe, **z izjemo novih zahtev za skupno lokacijo na bakrenem omrežju**, pri čemer mora: /...

Na **upoštevnem trgu 3b** agencija predlaga naslednje (označene) spremembe v 2. točki izreka tako, da se trenutno veljavna d) alineja preimenuje v spremenjeno l) alinejo, ki se obširneje dopolni z določbami glede ravnanja družbe Telekom Slovenije ob nerazumnih zahtevah glede operaterskega dostopa; trenutno veljavna e) alineja se preimenuje v spremenjeno d) alinejo; dodajo se alineje e), f) g), h) in i); trenutno veljavni alineji f) in g) se preimenujeta v j) in k), njuna vsebina ostane nespremenjena, in se besedilo glasi:

2. Družbi Telekom Slovenije d. d. se naloži obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, v okviru katere mora ugoditi vsem razumnim zahtevam za operaterski dostop do in uporabe določenih omrežnih elementov in pripadajočih zmogljivosti, ki so potrebne za osrednji dostop, v okviru katere:
 - a) mora zagotoviti dostop do svojega omrežja preko 4 regionalnih in 2 nacionalnih točk prevzema prometa, ter v zvezi s tem omogočiti dostop do tehničnih vmesnikov, protokolov in drugih pomembnih tehnologij, ki so potrebni za tovrstno obliko dostopa, pri čemer mora vsem operaterjem omogočiti dostop do svojega strežnika za širokopasovni oddaljeni dostop (BRAS) oziroma druge funkcionalno enakovredne naprave, kot je širokopasovni robni prehod (BNG), namestitev ali uporabo operaterjeve lastne enakovredne naprave,
 - b) mora omogočiti uporabo in upravljanje operaterjeve lastne in z omrežjem tehnično skladne uporabniške opreme (CPE), katere minimalne tehnične zahteve določi in objavi v vzorčni ponudbi,
 - c) se mora v dobri veri pogajati z vsemi operaterji, ki zahtevajo tovrstno obliko dostopa,
 - d) **ni dolžna zagotoviti operaterskega dostopa v primeru novih zahtev za operaterski dostop do posameznih bakrenih zank ali bakrenega omrežja na funkcijski lokaciji, za katero je Agencija v postopku ukinjanja bakrenega omrežja odobrila načrt o ukinitvi bakrenega omrežja. Pri tem mora na istem naslovu obstajati možnost prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje in je družba Telekom Slovenije d. d. o ukinitvi posamezne bakrene zanke ali bakrenega omrežja na funkcijski lokaciji operaterje obvestila skladno s c) alinejo 5. točke, ~~mora v primeru ukinitve bakrenega omrežja operaterju za vsakega posameznega končnega uporabnika ali skupino uporabnikov omogočiti nemoten prehod na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju. Pri tem so izjema območja, kjer ukinja bakreno omrežje in ga ne nadomešča s svojim lastnim optičnim, če je končnega uporabnika možno priključiti na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno odprto širokopasovno omrežje, pri čemer lahko družba~~**

~~Telekom Slovenije d. d. omrežje ukine šole, ko na območju, predvidenem za ukinitvev, izključi tudi vse svoje končne uporabnike,~~

- e) lahko ukine posamezne bakrene zanke ali bakreno omrežje na funkcijski lokaciji, za katero je Agencija v postopku ukinjanja bakrenega omrežja odobrila načrt o ukinitvi bakrenega omrežja. Pri tem mora na istem naslovu obstajati možnost prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje in je družba Telekom Slovenije d. d. o ukinitvi posamezne bakrene zanke ali bakrenega omrežja na funkcijski lokaciji operaterje obvestila skladno s c) alinejo 5. točke. Izjema so bakrene zanke, za katere ob ukinjanju omrežja celotne funkcijske lokacije veljajo pogoji, določeni v naslednji alineji,
- f) lahko ukine bakreno omrežje celotne funkcijske lokacije, ko število aktivnih bakrenih zank, ki jih ni mogoče priključiti na optično omrežje družbe Telekom Slovenije d. d. ali odprto širokopasovno omrežje, ne predstavlja več kot 5 % vseh bakrenih zank funkcijske lokacije na dan 3. 6. 2024 in hkrati ne presega 25 aktivnih bakrenih zank. Bakreno omrežje funkcijske lokacije lahko ukine tudi v primeru, ko ta nima več kot 5 aktivnih bakrenih zank, ki so brez možnosti prehoda na optično omrežje družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje, tudi če to predstavlja več kot 5 % vseh bakrenih zank na tej funkcijski lokaciji,
- g) bakrene zanke, preko katerih dostopajo do omrežja glavni spodbujevalci družbeno-gospodarskega razvoja, kot so šole, kulturne ustanove, prometna vozlišča in glavni izvajalci javnih storitev, lahko ukine samo, če omogoči prehod na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju,
- h) lahko ukine neaktivne bakrene zanke, na katerih operaterji ne zagotavljajo storitev končnim uporabnikom,
- i) mora glede ukinitve bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije na podlagi f) alineje te točke izreka pripraviti načrt o ukinitvi bakrenega omrežja in ga posredovati v odobritev Agenciji. Načrt mora vsebovati najmanj naslednje podatke:
 - i. predviden datum ukinitve funkcijske lokacije,
 - ii. naslove gospodinjestev, ki do omrežja dostopajo preko bakrenih zank funkcijske lokacije, za katero predstavlja načrt ukinitve,
 - iii. možnosti prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje, za vsak naslov iz prejšnje alineje, kjer te obstajajo,
- j) mora redno vzdrževati bakreno omrežje, na katerem so še prisotni operaterji, do ukinitve posameznih bakrenih zank, pri čemer napak na bakrenem omrežju ni dolžna odpraviti, če bi stroški odprave napak bistveno presejali pričakovane koristi družbe Telekom Slovenije d. d.,
- k) ne sme postavljati nerazumnih pogojev, ki za izvajanje storitev niso nujno potrebni.
- l) ne sme zavrnilo že odobrenega operaterskega dostopa, razen v primeru nerazumnih zahtev pod pogoji, določenimi v tej alineji ~~pod pogoji, ki so opredeljeni v Priporočilu o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operaterski dostop (št. 0073-23/2013/14 z dne 24. 6. 2013).~~

Zahteva za zagotavljanje operaterskega dostopa šteje za nerazumno:

- če operater, v roku iz pisnega opomina zaradi neplačila, ki ne sme biti krajši od 15 dni, ni poravnal svojih zapadlih obveznosti za storitve operaterskega dostopa po nespornem računu ali nespornem delu računa, obračunanih po cenah, ki so določene v vzorčni ponudbi oziroma neposredno z izrekom te odločbe in
- pogodbeno dogovorjeno zavarovanje, ki ga je predložil operater, je neveljavno ali ne zadostuje za poravnavo obveznosti iz prejšnje alineje, operater pa na pisni poziv družbe Telekom Slovenije d. d. v roku 15 dni ni obnovil zavarovanja, pri čemer se za nesporen račun ali nesporen del računa šteje račun ali del računa, pri katerem količina, kakovost ali cene storitev operaterskega dostopa niso bile reklamirane pravočasno, upravičeno in argumentirano, skladno z določili naslednjega odstavka te alineje.

Šteje se, da je reklamacija zoper izstavljen račun ali del računa za opravljene storitve operaterskega dostopa pravilno podana, če je vložena v roku 15 dni od prejema računa in če je iz reklamacije jasno razviden reklamacijski razlog z vsemi ustreznimi dokazili in tudi nesporen del računa. Pravilno podana reklamacija mora vsebovati vsaj:

- določno navedene postavke na izstavljenem računu, s katerimi se operater ne strinja,
- obrazložitev razlogov, zakaj se z njimi ne strinja,
- priložena dokazila za svoje navedbe in
- predlog rešitve nastale situacije.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora vsako prejeto reklamacijo, ki je skladna z zgoraj naštetimi zahtevami, preučiti in nanjo podati vsebinsko utemeljen odgovor, ki v primeru zavrnitve reklamacije ali njene delne ugoditve vsebuje nov rok za plačilo, ki ne sme biti krajši od 15 dni.

Če se zahteva za zagotavljanje operaterskega dostopa šteje za nerazumno v skladu z določili drugega odstavka te alineje, lahko družba Telekom Slovenije d. d.:

- a) upočasnji priključevanje novih končnih uporabnikov in odpravljanje napak, če se po najmanj 15 dneh od izteka roka iz opomina ali postavljenega roka za izpolnitev zapadlih nespornih obveznosti operater dolžnik ne odzove ustrezno na najmanj dva ne nujno zaporedna nesporna računa oziroma dela nespornih računov, izdanih za različni obračunski obdobji za storitve operaterskega dostopa na podlagi obveznosti, določenih s to odločbo, pri čemer pri upočasnjevanju ne sme preseči dvakratnika rokov, določenih v regulatorni odločbi,
- b) zavrne vsako zahtevano razširitev ali povečanje obstoječih pogodbenih storitev, če se po najmanj 30 dneh od izteka roka iz opomina ali postavljenega roka za izpolnitev zapadlih nespornih obveznosti operater dolžnik ne odzove ustrezno na najmanj dva ne nujno zaporedna nesporna računa oziroma dela nespornih računov, izdana za različni obračunski obdobji za storitve operaterskega dostopa na podlagi obveznosti, določenih s to odločbo,

c) dokončno preneha z zagotavljanjem storitev operaterskega dostopa, če se po najmanj 45 dneh od izteka roka iz opomina ali postavljenega roka za izpolnitev svojih zapadlih nespornih obveznosti operater dolžnik ne odzove ustrezno na najmanj dva ne nujno zaporedna nesporna računa oziroma dela nespornih računov, izdanih za različni obračunski obdobji za storitve operaterskega dostopa na podlagi obveznosti, določenih s to odločbo. Družba Telekom Slovenije d. d. ukrepa iz te alineje ne sme izvesti v primeru, če je Agencija uvedla postopek za preveritev enega ali več določil vzorčne ponudbe in je operater dolžnik pred tem tudi reklamiral obveznosti, ki se nanašajo na ta isti del vzorčne ponudbe, ki je predmet preverjanja s strani Agencije, in Agencija tega postopka še ni dokončno zaključila, ter v primeru, če operater dolžnik ne obnovi ustreznega zavarovanja po pogodbi,

pri čemer ustrezen odziv operaterja pomeni plačilo nespornih zapadlih obveznosti ali dosežen dogovor o načinu plačila nespornih zapadlih obveznosti med operaterjem s pomembno tržno močjo in operaterjem dolžnikom, s katerim se operater s pomembno tržno močjo in operater dolžnik strinjata.

Po izteku vsakega posameznega roka iz prejšnjega odstavka te alineje mora družba Telekom Slovenije d. d. o nameravanih ukrepih zoper operaterja dolžnika najmanj 15 dni pred uvedbo posameznega ukrepa obvestiti operaterja dolžnika in Agencijo, pri čemer mora obvestilo vsebovati najmanj:

- rok za uvedbo posameznega ukrepa iz prejšnjega odstavka,
- navedbo javnih komunikacijskih storitev in obseg njihovega delovanja, ki jih bo družba Telekom Slovenije d. d. po uveljavitvi posameznega ukrepa iz prejšnjega odstavka še zagotavljala operaterju dolžniku.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora obvestilu Agenciji priložiti dokumentacijo, iz katere je jasno in nedvoumno razvidno, da gre za primer nerazumne zahteve v skladu z določili tretjega odstavka te alineje izreka.

Družba Telekom Slovenije d. d. mora obvestiti operaterja dolžnika in Agencijo o uvedbi in o odpravi posameznega ukrepa tudi na dan njegove uveljavitve.

Obrazložitev spremembe ukrepa:

Gigabitno priporočilo poleg ostalega zagotavlja tudi smernice nacionalnim regulatornim organom za uporabo člena 81 EECC v primerih, ko se celotna obstoječa bakrena zanka opusti in končni uporabniki migrirajo na zelo visokozmogljivo omrežje. Z EECC je bil namreč uveden cilj spodbujanja povezljivosti in dostopa do zelo visokozmogljivih omrežij in njihove uporabe. Člen 81 EECC določa možnost preklica obveznosti dostopa do bakrenega omrežja, s čimer se omogoči njegov izklop, vendar pa je potrebno omenjeni člen uporabljati tako, da je postopek migracije končnih uporabnikov z bakrenega na zelo visokozmogljiva omrežja in ukinjanje bakrenega omrežja čim bolj nemoten in hiter, hkrati pa se ohrani učinkovita konkurenca.

Gigabitno priporočilo v 78. členu navaja, da mora nacionalni regulatorni organ zagotoviti, da alternativni dostopovni izdelki prosilcem za dostop omogočajo dostop do istih končnih uporabnikov kot obstoječa infrastruktura v skladu z 81. členom EECC tako, da določi prag pokritosti, ki ga morajo na območju doseči zelo visokozmogljiva omrežja, ki ponujajo izdelke, ki veljajo za ustrezne alternative reguliranim izdelkom, zagotovljenim v obstoječem omrežju, preden se obveznosti dostopa do obstoječega omrežja na tem območju v celoti odpravijo in se tako omogoči opustitev.

Agencija je zato izvedla analizo na podlagi podatkov o bakrenem omrežju iz operaterskega portala Telekoma Slovenije, katere cilj je bil določiti prag pokritosti visokozmogljivih omrežij na področju posamezne funkcijske lokacije z obstoječim bakrenim omrežjem, ki bi bil primeren za opustitev obveznosti dostopa do obstoječega bakrenega omrežja na tem področju, s čimer bi se omogočila ukinitvev bakrenega omrežja posamezne funkcijske lokacije. Analiza zajema podrobno oceno trenutnega stanja in preučuje možnost postopnega ukinjanja bakrenih funkcijskih lokacij, kjer so ustrezne alternative na voljo veliki večini uporabnikov.

Na podlagi rezultatov analize je agencija določila kriterije za ukinitvev bakrenih funkcijskih lokacij. Prag pokritosti je določen tako, da zagotavlja ravnotežje med gospodarsko vzdržnostjo ohranjanja bakrenega omrežja za operaterja in povezljivostjo za končne uporabnike, ki bi ob ukinitvi bakrenih priključkov ostali brez ustrezne alternative. Kriteriji za ukinitvev funkcijskih lokacij bakrenega omrežja omogočajo postopno, a premišljeno prehajanje na nove tehnologije ob upoštevanju potreb operaterja kot tudi pravic uporabnikov do povezljivosti.

Na podlagi člena 73 EECC bi moral regulatorni organ zagotoviti razpoložljivost alternativnih izdelkov, ki se zagotavljajo prek zelo visokozmogljivega omrežja in so vsaj primerljive kakovosti kot izdelki, ki so se zagotavljali prek obstoječega omrežja. Odvisno od njihovih značilnosti in pogojev, pod katerimi se ponujajo, se lahko veleprodajni dostopovni izdelki, ki se zagotavljajo prek zelo visokozmogljivega omrežja na tržni osnovi ali jih zagotavlja drug operater, ki ni operater s pomembno tržno močjo, štejejo za ustrezno alternativo veleprodajnim dostopovnim izdelkom, ki se zagotavljajo prek obstoječega omrežja.

Kot alternativni veleprodajni dostop je tako agencija upoštevala dostop na optičnem omrežju Telekoma Slovenije in dostop na odprtih optičnih omrežjih. Pri tem je upoštevala zgrajene in priključene OPT (1), zgrajene in ne-priključene OPT (2) ter omogočene, vendar nezgrajene OPT (3).

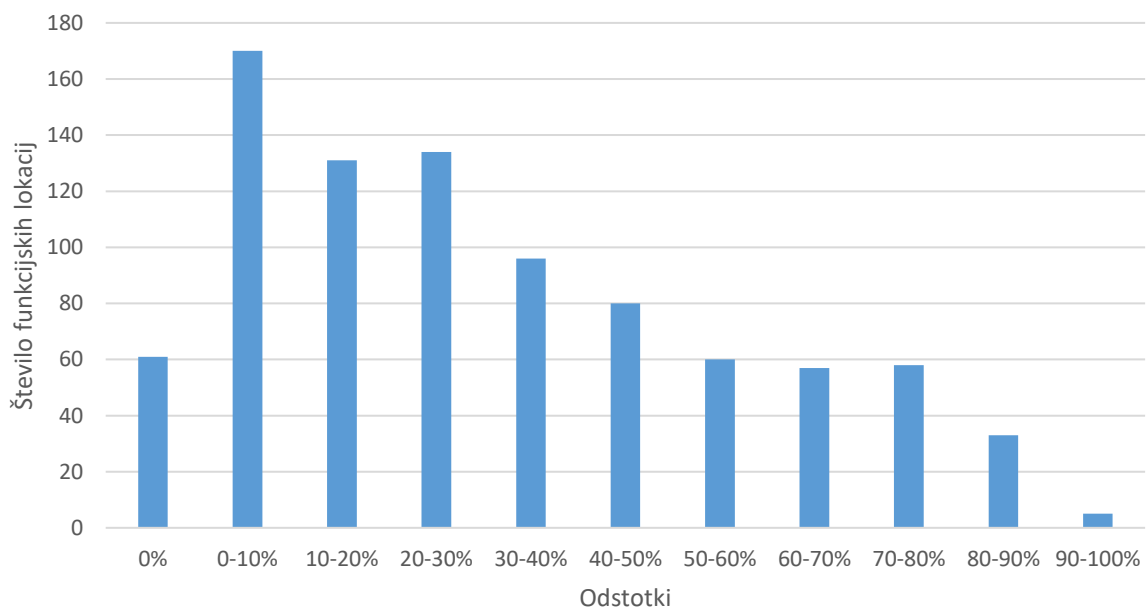
Po podatkih agencije je bilo v času priprave analize v Republiki Sloveniji aktivnih 108.278 bakrenih priključkov. Pri tem 86.470 gospodinjstev z aktivnim bakrenim priključkom nima možnosti prehoda na optično omrežje, na katerem bi si lahko prosto izbirali ponudnika storitev – torej na optično omrežje reguliranega OPTM - Telekoma Slovenije ali na katerokoli odprto širokopasovno omrežje drugih operaterjev, 34.650 gospodinjstev z aktivnim bakrenim priključkom pa nima možnosti prehoda niti na visokozmogljiva omrežja drugih ponudnikov

(optičnega ali kabelskega omrežja drugih operaterjev, ki ne ponujajo veleprodajnega dostopa, ali dveh mobilnih omrežij, ki omogočata prenosno hitrost vsaj 30 Mbit/s¹²).

Z namenom določiti prag pokrivanja trenutno aktivnih bakrenih priključkov z optičnim omrežjem Telekoma Slovenije oziroma odprtimi širokopasovnimi omrežji drugih operaterjev je agencija analizirala razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in številom vseh bakrenih priključkov na posamezni funkcijski lokaciji, kar predstavlja prag nepokritih aktivnih bakrenih priključkov.

Razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki na posamezni funkcijski lokaciji se od lokacije do lokacije močno razlikuje. Prav tako pa tudi število bakrenih priključkov na posamezni funkcijski lokaciji, ki je lahko od nekaj tisoč do samo par priključkov. Spodnja slika prikazuje število funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki po 10 % intervalih. Večji odstotek predstavlja relativno več aktivnih bakrenih priključkov, ki nimajo možnosti prehoda.

Slika 8: Število funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki

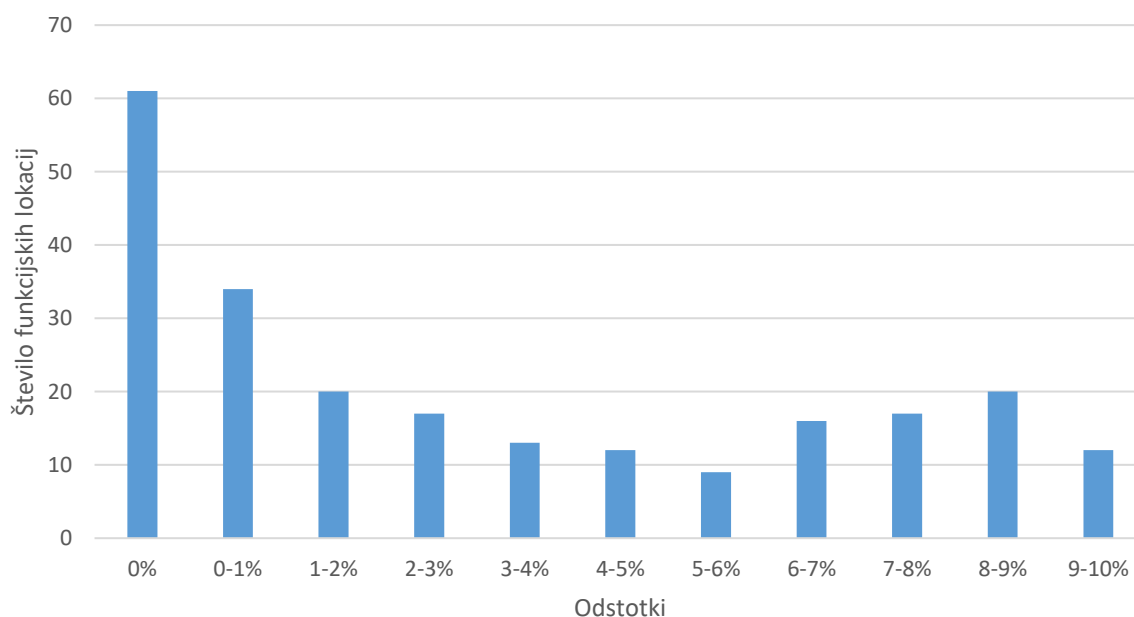
Vir: AKOS, junij 2024

Na spodnji sliki je prikazana še bolj podrobna razporeditev funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno

¹² Metodologija, uporabljena za izračun upravičencev do univerzalne storitve v dokumentu [Analiza storitve priključitve na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji in dostopa do govorne komunikacijske storitve in širokopasovnega interneta](#)

optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki na posamezni funkcijski lokaciji po 1 % intervalih v območju do 10 %, v katerem se nahaja največ funkcijskih lokacij.

Slika 9: Podrobnejši prikaz razporeditve funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki na posamezni funkcijski lokaciji v območju 0 – 10%

Vir: AKOS, junij 2024

V nadaljevanju je na spodnji sliki prikazana kumulativna razporeditev funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki, iz katere je razvidno koliko funkcijskih lokacij že izpolnjuje kriterije za ukinitve v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov.

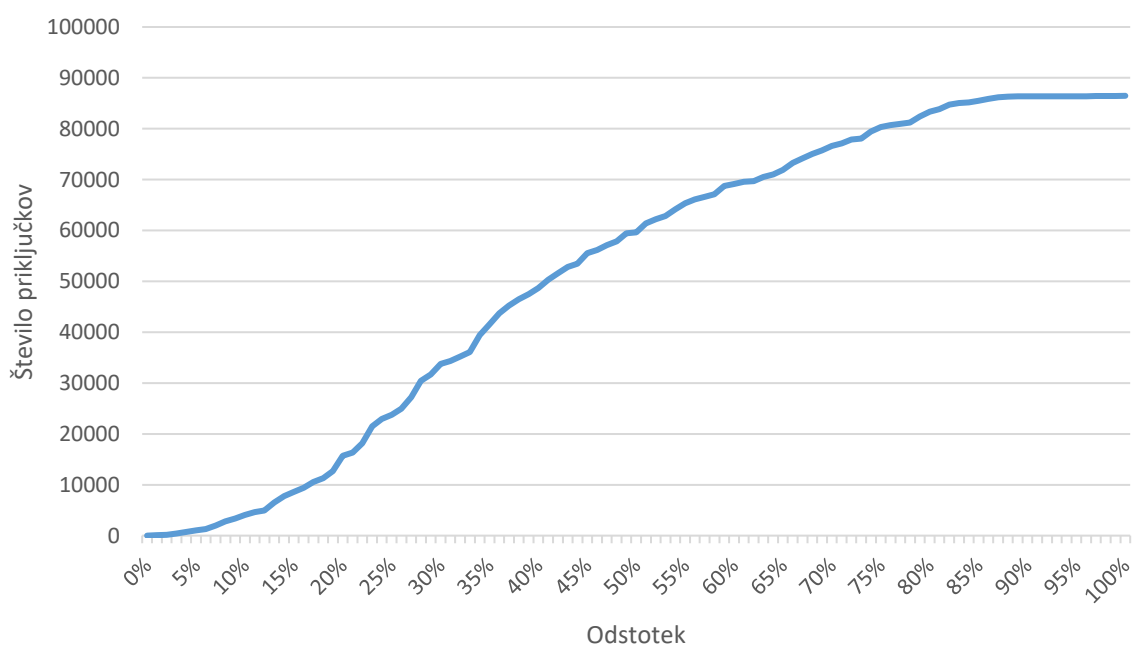
Slika 10: Kumulativna razporeditev funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki

Vir: AKOS, junij 2024

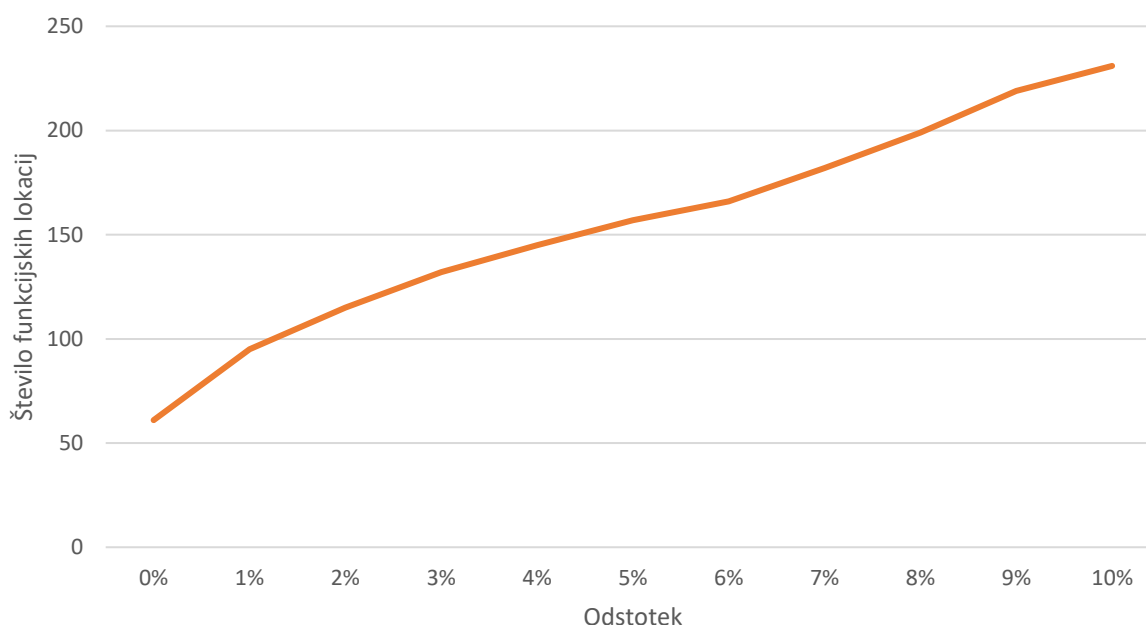
Spodnja slika prikazuje število aktivnih bakrenih priključkov (končnih uporabnikov, ki uporabljajo storitve na bakrenem omrežju), ki bi ob ukinitvi funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije, ostalo brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja (optičnega omrežja Telekom Slovenije ali OŠO) v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov.

Slika 11: Aktivni bakreni priključki, ki bi ob ukinitvi posameznih funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije, ostali brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov

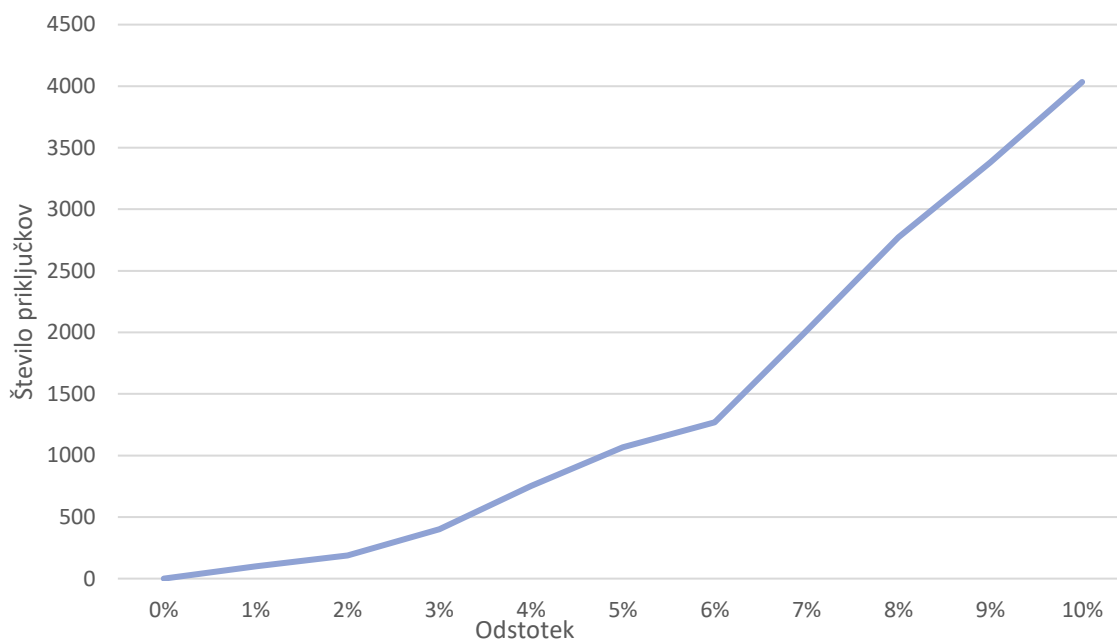
Ker število aktivnih bakrenih priključkov, ki ob ukinitvi funkcijskih lokacij s pragom nepokritih aktivnih bakrenih priključkov, večjim od 10 % ne bi bilo sprejemljivo (več kot 4.000 aktivnih priključkov), je agencija v nadaljevanju še bolj podrobno analizirala interval do 10 % z namenom določitve sprejemljivega praga »nepokritosti« z alternativnim optičnim omrežjem. Spodnja slika tako prikazuje kumulativno razporeditev funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki, iz katere je razvidno koliko funkcijskih lokacij že izpolnjuje kriterije za ukinitve v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov v 1 % intervalu do 10 %.

Slika 12: Kumulativno razporeditev funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki

Spodnja slika prikazuje število aktivnih bakrenih priključkov (končnih uporabnikov, ki uporabljajo storitve na bakrenem omrežju), ki bi ob ukinitvi funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije, ostalo brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja (optičnega omrežja Telekoma Slovenije ali OŠO) v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov v intervalu do 10 %.

Slika 13: Število aktivnih bakrenih priključkov, ki bi ob ukinitvi funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije, ostalo brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov

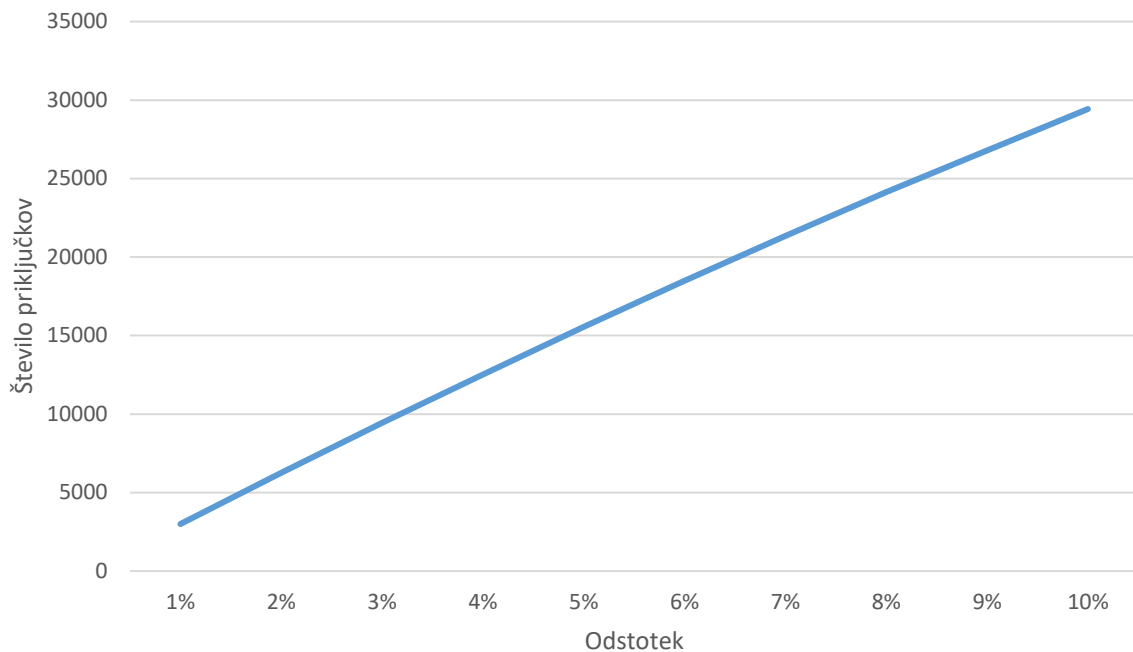

Vir: AKOS, junij 2024

Agencija se je na podlagi analize odločila, da Telekom Slovenije lahko ukine bakreno omrežje na celotni funkcijski lokaciji, če število aktivnih bakrenih zank, ki jih ni mogoče priključiti na lastno ali odprto širokopasovno optično omrežje, predstavlja največ 5 % vseh bakrenih zank na tej funkcijski lokaciji. Takšna določitev praga temelji na zagotavljanju sorazmernosti med ohranjanjem dostopa in omogočanjem ukinjanja funkcijskih lokacij z bakrenim omrežjem. Prav tako zagotavlja, da se prehod na optično omrežje izvede postopoma in v skladu z regulativnimi zahtevami.

Število končnih uporabnikov, ki bi ob ukinjanju funkcijskih lokacij ob določenem pragu »nepokritosti« z alternativnimi omrežji ostalo brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja, postopoma narašča, ko prag dosega vse več funkcijskih lokacij. Spodnja slika prikazuje število uporabnikov brez alternative ob popolnoma ukinjenem omrežju v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov (torej, ko bi vse lokacije dosegle prag za ukinjanje), ki skoraj linearno narašča s pragom »nepokritosti« z odprtim optičnim omrežjem. Pri pragu »nepokritosti« 5 % bi število aktivnih bakrenih priključkov, ki ne bi imeli možnosti prehoda, tako znašalo 15.549 priključkov.

Slika 14: Število uporabnikov, ki bi ob popolni ukinitvi bakrenega omrežja ostalo brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja, v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov

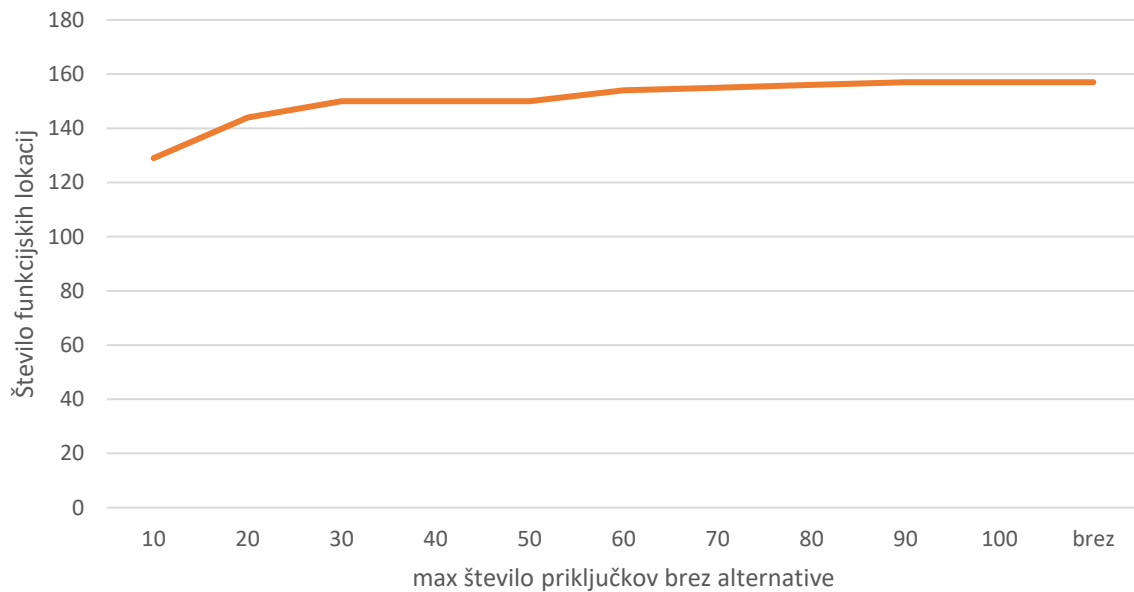

Vir: AKOS, junij 2024

Število bakrenih priključkov se med funkcijskimi lokacijami močno razlikuje (od nekaj tisoč do samo par priključkov). Tako obstaja nevarnost, da bi ob izbranem pragu ob ukinitvi velikih funkcijskih lokacij (s 1000 in več priključki), na takšnih lokacijah ostalo brez dostopa do širokopasovnega omrežja preveliko število končnih uporabnikov. Agencija se je zato odločila za dodatni pogoj in sicer za maksimalno število aktivnih bakrenih priključkov, ki lahko ob ukinitvi posamezne funkcijske lokacije ostanejo brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje.

Spodnja slika tako pri izbranem pragu 5 % »nepokritosti« z alternativnimi optičnimi omrežji prikazuje odvisnost števila funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije, od maksimalnega števila aktivnih bakrenih priključkov, ki ob ukinitvi posamezne funkcijske lokacije nimajo možnosti prehoda na alternativno optično omrežje.

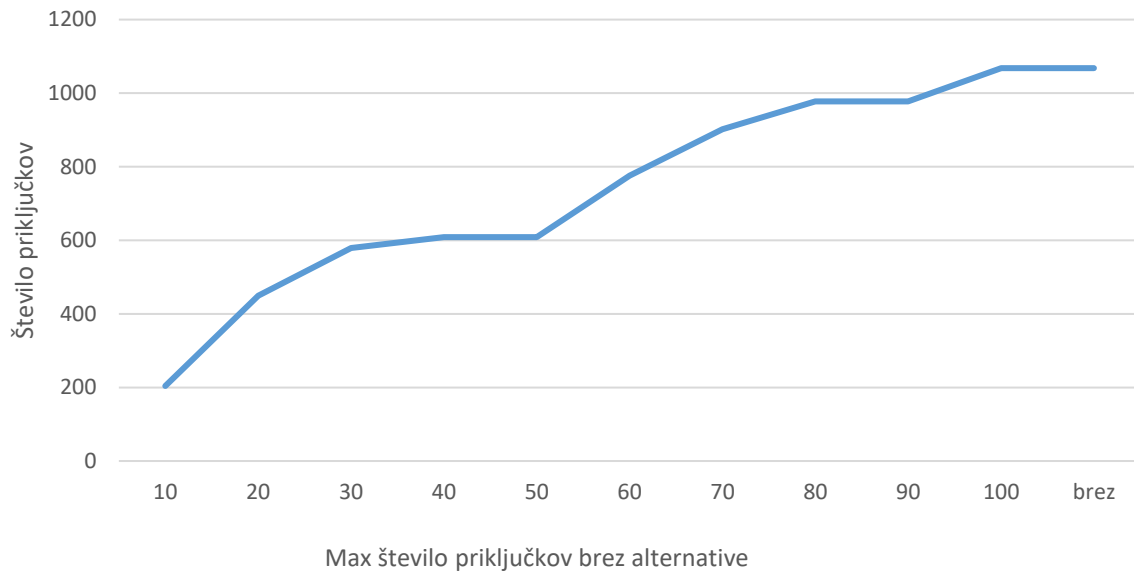
Slika 15: Odvisnost števila funkcijskih lokacij, ki dosegajo kriterije za ukinitvev (5 % prag in določeno maksimalno število aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na optično omrežje) v odvisnosti od maksimalnega števila aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na optično omrežje

Vir: AKOS, junij 2024

Spodnja slika pri izbranem pragu 5 % »nepokritosti« z alternativnimi optičnimi omrežji prikazuje odvisnost števila aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje (ob ukinitvi funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije) od maksimalnega števila aktivnih bakrenih priključkov, ki ob ukinitvi posamezne funkcijske lokacije nimajo možnosti prehoda na alternativno optično omrežje.

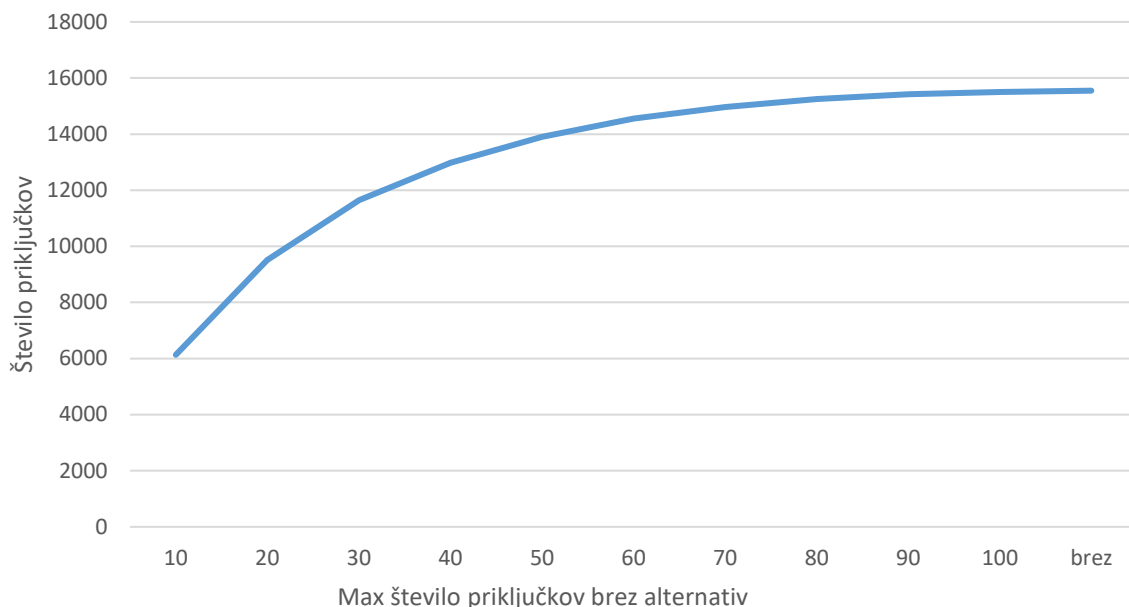
Slika 16: Število aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje na funkcijskih lokacijah, ki že dosegajo kriterije za ukinitvev (5 % prag in določeno maksimalno število aktivnih bakrenih priključkov brez alternative)

Vir: AKOS, junij 2024

Spodnja slika pa pri izbranem pragu 5 % »nepokritosti« z alternativnimi optičnimi omrežji prikazuje še odvisnost števila aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje ob popolni ukinitvi bakrenega omrežja od maksimalnega števila aktivnih bakrenih priključkov, ki ob ukinitvi posamezne funkcijske lokacije nimajo možnosti prehoda na alternativno optično omrežje.

Slika 17: Število aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje ob izbranem pragi 5 % ob popolni ukinitvi bakrenega omrežja v odvisnosti od maksimalnega števila aktivnih bakrenih priključkov, ki ob ukinitvi posamezne funkcij

Vir: AKOS, junij 2024

Glede na zgornje podatke agencija za ukinitve funkcijske lokacije z bakrenim omrežjem predlaga naslednja dva kriterija:

- prag pokritosti aktivnih bakrenih priključkov z optičnim omrežjem Telekoma Slovenije ali odprtim širokopasovnim optičnim omrežjem v primerjavi z vsemi bakrenimi priključki določene funkcijske lokacije - 95% (*prvi kriterij*),
- največje število aktivnih bakrenih priključkov, ki bi ob ukinitvi ostalo brez možnosti prehoda na optično omrežje Telekoma Slovenije ali odprto širokopasovno optično omrežje – 25 (*drugi kriterij*).

Določena kriterija v času analize izpolnjuje 145 funkcijskih lokacij. Ob ukinitvi funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo zgornja kriterija, bi brez možnosti prehoda na optično omrežje Telekoma Slovenije ali odprto širokopasovno optično omrežje ostalo 470 aktivnih priključkov bakrenega omrežja. Od teh priključkov je 91 takih, na katerih ni na voljo niti visokozmogljivega omrežja drugih ponudnikov (optičnega ali kabelskega omrežja drugih operaterjev, ki ne ponujajo veleprodajnega dostopa, ali dveh mobilnih omrežij, ki omogočata prenosno hitrost vsaj 30 Mbit/s¹³).

Ko bosta oba zgoraj določena kriterija izpolnjena na vseh funkcijskih lokacijah, to je ob popolni ukinitvi bakrenega omrežja, bi bilo v najslabšem primeru brez možnosti prehoda na optično omrežje Telekoma Slovenije ali odprto širokopasovno optično omrežje 10.704 aktivnih priključkov bakrenega omrežja.

¹³ Metodologija, uporabljena za izračun upravičencev do univerzalne storitve v dokumentu [Analiza storitve priključitve na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji in dostopa do govorne komunikacijske storitve in širokopasovnega interneta](#)

Na določenih funkcijskih lokacijah je število bakrenih priključkov zelo majhno (pod 50) in posledično bo na nekaterih od njih kriterij, da se jih lahko ukine šele, ko bo število aktivnih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno omrežje padlo pod 5 % vseh bakrenih priključkov funkcijske lokacije, skoraj nemogoče doseči, njihovo vzdrževanje pa bi predstavljalo nesorazmerno breme. Agencija zato predlaga, da se funkcijska lokacija lahko ukine tudi v primeru, ko na njej ni več kot 5 aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na optično omrežje Telekoma Slovenije oziroma na odprto optično omrežje (*tretji kriterij*).

Vse tri kriterije že izpolnjuje 165 funkcijskih lokacij. Ob ukinitvi teh lokacij bi brez možnosti prehoda na optično omrežje Telekoma Slovenije ali odprto širokopasovno optično omrežje ostalo 532 aktivnih priključkov bakrenega omrežja. Od teh priključkov je 112 takih, na katerih ni na voljo niti visokozmogljivega omrežja drugih ponudnikov (optičnega ali kabelskega omrežja drugih operaterjev, ki ne ponujajo veleprodajnega dostopa, ali dveh mobilnih signalov z možnostjo prenosa 30 Mbit/s).

Glede na to, da je število vseh bakrenih priključkov funkcijske lokacije dinamično, saj se ob prehajanju končnih uporabnikov na optično omrežje nekatere bakrene zanke ukinjajo, se zaradi regulatorne predvidljivosti kot »število vseh bakrenih zank funkcijske lokacije« uporabi vrednost z dne 3. 6. 2024. Agencija je namreč za to analizo uporabila podatke iz Informacijskega sistema Tekoma Slovenije z dne 3. 6. 2024.

Gigabitno priporočilo v 77. členu določa, da odvisno od razmer na zadevnem območju, lahko alternativno ponudbo dostopa zagotovi operater bakrenega omrežja s pomembno tržno močjo ali drug operater, ki je na tem območju postavil zelo visokozmogljivo omrežje. Alternativna ponudba se lahko zagotovi na podlagi naloženih regulativnih obveznosti, zavez, ki so postale zavezujoče v skladu s členom 79 EEC, ali poslovnega sporazuma. V vsakem primeru mora regulatorni organ oceniti, ali operater bakrenega omrežja s pomembno tržno močjo vzpostavi razpoložljivost alternativnega dostopovnega izdelka. 80. člen Gigabitnega priporočila kot del postopka opustitve bakrenega omrežja na določenem območju agenciji nalaga, da mora preučiti možnost, da operaterju s pomembno tržno močjo omogoči poslovno zaprtje, ob upoštevanju ustreznega roka za obvestitev. Tako poslovno zaprtje bi se moralo izvesti šele, ko je na voljo alternativni dostopovni izdelek kot ga določi agencija. Vendar bi bilo treba do popolne odprave popravilnih ukrepov v obstoječem omrežju ohraniti dostop, ki že obstaja na tej točki.

Agencija tako skladno z določili Gigabitnega priporočila predlaga, da se v regulatorni odločbi določi, da bo moral Telekom Slovenije pred ukinitvijo bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije pripraviti načrt o ukinitvi bakrenega omrežja in ga posredovati v odobritev agenciji. Predloženi načrt bo moral vsebovati najmanj naslednje podatke:

- i. predviden datum ukinitve funkcijske lokacije,
- ii. naslove gospodinjstev, ki do omrežja dostopajo preko bakrenih zank funkcijske lokacije, za katero predstavlja načrt ukinitve,

- iii. možnosti prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje, za vsak naslov iz prejšnje alineje, kjer te obstajajo.

Na podlagi teh podatkov bo agencija lahko preverila, ali je načrt skladen z zgoraj navedenimi kriteriji, in ga v primeru izpolnjevanja le-teh tudi odobrila.

Agencija z namenom preverjanja izpolnjevanja načrtovane ukinitve bakrenega omrežja predlaga, da se v regulatorni odločbi doda tudi obveznost, da mora Telekom Slovenije najkasneje v 15 dneh od ukinitve agenciji posredovati informacije o dejanski ukinitvi celotnega bakrenega omrežja funkcijske lokacije.

V skladu z evropskimi in nacionalnimi cilji Slovenije o prehodu v Gigabitno družbo, ob trendu prehajanja končnih uporabnikov z bakrenega na optično omrežje in ob tem, da evropska komisija spodbuja opuščanje bakra zaradi energetske potratnosti, visokih stroškov vzdrževanja in omejene zmogljivosti, vzpostavljanje novih skupnih lokacij na bakrenem omrežju ni več smotno. Prav tako bi bilo nesorazmerno Telekomu Slovenije naložiti, da bi moral zagotoviti operaterski dostop v primeru novih zahtev za operaterski dostop do posameznih bakrenih zank ali bakrenega omrežja na funkcijski lokaciji, za katero je agencija v postopku ukinjanja bakrenega omrežja odobrila načrt o ukinitvi bakrenega omrežja, če obstaja ustrezna alternativa¹⁴ in Telekom Slovenije obvestil operaterje o ukinitvi posamezne bakrene zanke ali bakrenega omrežja na določeni funkcijski lokaciji. Operaterji imajo namreč do ukinitve bakrenega omrežja na upoštevnem trgu 1 še vedno na voljo dostop do bakrenega omrežja preko VULA in VULA LAR rešitev ter možnosti osrednjega dostopa na upoštevnem trgu 3b, prav tako pa še ostaja obveznost zagotavljanja skupne lokacije in vseh ostalih veleprodajnih produktov na optičnem omrežju Telekoma Slovenije, kjer je to že zgrajeno. Prav tako bi bilo iz enakih razlogov nesorazmerno, če bi se Telekom Slovenije omejevalo pri ukinjanju bakrenih zank, ki tako on sam kot tudi drugi operaterji ne uporabljajo več, zato agencija predlaga, da se v odločbo doda določilo, ki Telekomu Slovenije izrecno dovoljuje, da ukine neaktivne bakrene zanke.

Pri sproščanju kriterijev za ukinjanje bakrenega omrežja je po drugi strani treba upoštevati, da dostop do komunikacijskih omrežij določenih skupin končnih uporabnikov predstavlja temelj za nemoteno delovanje družbe. Agencija zato zgornjim trem kriterijem dodaja omejitev, s katero Telekom Slovenije bakrene zanke, preko katerih do omrežja dostopajo glavni spodbujevalci družbeno-gospodarskega razvoja, kot so šole, kulturne ustanove, prometna vozlišča in glavni izvajalci javnih storitev, lahko ukine le v primeru, če obstaja možnost prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju družbe Telekom Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje.

¹⁴ Če je torej na istem naslovu obstaja možnost prehoda na po zmogljivosti in kakovosti najmanj enakovredno tehnološko rešitev na optičnem omrežju Telekoma Slovenije ali na odprto širokopasovno omrežje.

Zaradi zagotavljanja skladnosti besedila regulatorne odločbe bo agencija spremenila tudi dikcijo b) alineje 5. točke izreka odločbe na upoštevnom trgu 1, kjer bo namesto besedila »posamezne lokacije ali posamezne bakrene dostopovne zanke« pisalo »posamezne funkcijske lokacije bakrenega oziroma optičnega omrežja«....

Agencija predlaga spremembo besedila v 7. točki izreka odločbe na upoštevnom trgu 1 tako, da Telekomu Slovenije v primeru novih zahtev za skupno lokacijo na bakrenem omrežju ne bo treba izpolnjevati obveznosti iz 7. točke izreka.

Agencija je v okviru zbiranja podatkov za to analizo od družbe Telekom Slovenije d. d. zahtevala tudi podatke o odprtih terjatvah z naslova zagotavljanja storitev na upoštevnihih trgih 1 in 3b in njihovem statusu. Podatki, skupaj z ustreznimi dokazi, ki jih je posredovala družba Telekom Slovenije, kažejo, da se družba v pogodbenih razmerjih srečuje s problemom plačilne nediscipline operaterjev, katerim je v skladu z regulatorno odločbo dolžna zagotavljati operaterski dostop. Temeljni načeli vsakega pogodbenega razmerja sta dolžnost izpolnitve obveznosti (pacta sunt servanda) ter načelo vestnosti in poštenja. Eden od temeljnih namenov sklenitve vsakega pogodbenega razmerja je tudi vzpostavitev zaupanja, da bodo stranke izpolnile vsaka svoje pogodbene obveznosti in odgovarjale za njihovo izpolnitev, med katere sodi tudi plačilo za izvedeno storitev. Načelo vestnosti in poštenja pomeni predvsem dolžnost pogodbenih strank, da medsebojno ravnajo lojalno, da se vzajemno obveščajo o vseh dogodkih in dejstvih, ki so zanje pomembna, se vzajemno varujejo in sodelujejo pri izpolnjevanju pogodbenih obveznosti ter ravnajo v skladu z dobrimi poslovnimi običaji. Problem neplačevanja storitev, s katerimi se sooča družba Telekom Slovenije d. d. je po oceni agencije resen, zneski neplačanih storitev iz leta v leto naraščajo, skupen znesek dolgov pa že lahko vpliva tudi na uspešnost poslovanja družbe.

Agencija tako na podlagi prejetih podatkov in dokazil Telekom Slovenije ugotavlja, da posamezni operaterji zavračajo plačilo storitev, ne da bi razloge za svoje reklamacije utemeljili dovolj podrobno in argumentirano, ali pa svojih trditev v reklamaciji ne dokažejo. Pri tem računajo na ustrezne postopke preverjanja cen s strani pristojnih organov, ki pa zaradi obsežnosti in kompleksnosti takšnih postopkov, lahko zaradi neprejetih plačil za opravljene storitve v daljšem časovnem obdobju pomenijo dodatno breme za operaterja s pomembno tržno močjo. V kolikor Telekom Slovenije ne razpolaga z ustreznim zavarovanjem za plačilo storitev od operaterja – dolžnika, ker je takšno zavarovanje bodisi neveljavno npr. zaradi poteka časovnega obdobja, za katerega je bilo izdano, ali pa ni izdano v takšni višini, kot znaša dolg operaterja, ostane Telekom Slovenije brez plačila za opravljene storitve. Takšno zavračanje plačil brez ustrezne obrazložitve ter dokazov agencija smatra za neutemeljeno in takšno reklamacijo šteje za nepravilno, nadaljnje zahteve za operaterski dostop pa za nerazumne.

Agencija želi s to analizo in predlaganimi spremembami oz. dopolnitvami že naloženih obveznosti operaterju s pomembno tržno močjo omogočiti ustrezno ravnanje za zaščito svojih interesov v primeru, ko se sooča z neutemeljenimi zavračanji plačila za dobavljeno storitev operaterskega dostopa, zato predlaga spremembe 6. točke izreka odločbe na upoštevnom trgu 1 »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji«, in preimenovanje trenutno veljavne d)

alineje 2. točke v spremenjeno l) alinejo na upoštevnom trgu 3b »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg«. S predlaganimi spremembami je določila, na kakšen način in v kakšnem roku mora operater, ki se z računom ali delom računa ne strinja, vložiti reklamacijo ter kaj mora takšna reklamacija vsebovati, da se šteje, da je pravilno vložena. Določeno je tudi pravilno ravnanje družbe Telekom Slovenije v zvezi s prejeto reklamacijo in kakšne možnosti ima v primeru neplačil. Če operater ne poravnava svojih obveznosti po nespornih računih za operaterski dostop ali njihovih nespornih delih, družba Telekom Slovenije d.d. pa ne razpolaga z ustreznim zavarovanjem, ki bi ga lahko vnovčila za poplačilo dolga, bi se zahteva operaterja za nadaljnje zagotavljanje medomrežnega povezovanja oziroma operaterskega dostopa s strani operaterja s pomembno tržno močjo pod določenimi pogoji lahko štela kot nerazumna in neutemeljena. Predlagane spremembe obveznosti, povezane z morebitnim neplačevanjem nespornih (delov) računov za opravljene storitve operaterju s pomembno tržno močjo, v celoti upoštevajo načelo sorazmernosti, saj se ukrepi stopnjujejo glede na zamudo pri plačilu storitev, obenem pa v ničemer ne posegajo v možnost uveljavljanja pravic operaterjev v ustreznih postopkih pred pristojnimi organi. Namen predlaganih določb je na eni strani iskalcem dostopa zagotoviti dostop, kljub morebitnem nestrinjanju z vsebino računov, po drugi strani pa zaradi plačilne nediscipline tudi Telekomu Slovenije omogočiti možnost, da v skrajnih primerih lahko omeji dostop do storitev oziroma postopno dostop tudi preneha zagotavljati.

6.2. Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja

Pri obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja agencija na upoštevnom trgu 1 predlaga, da se spremeni c) alineja 11. točke izreka tako, da se glasi:

c) o nameravani ukinitvi posamezne bakrene zanke najmanj 6 mesecev vnaprej, o nameravani ukinitvi **bakrenega omrežja celotne ~~posamezne~~ skupne** lokacije pa najmanj 2 leti vnaprej, v obeh primerih pa ne kasneje kot je o tem obveščena njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja. Navedena roka se lahko skrajšata v dogovoru z operaterji, ki so prisotni na posamezni skupni lokaciji. V primeru, ko na **skupni funkcijski** lokaciji ni prisotnih drugih operaterjev, pa mora o ukinitvi **posamezne skupne bakrenega omrežja celotne funkcijske** lokacije objaviti informacije najmanj 6 mesecev vnaprej, **medtem ko lahko neaktivne bakrene zanke, na katerih operaterji ne zagotavljajo storitev končnim uporabnikom, ukine brez objave.**

Agencija predlaga, da se v 15. točko izreka doda nova e) alineja:

e) v primeru, da družba Telekom Slovenije d. d. bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije, za katero je Agencija v postopku ukinjanja bakrenega omrežja odobrila načrt o ukinitvi bakrenega omrežja, v rokih in pod pogoji v tem načrtu ne ukine ali le tega izvede z zamudo, mora družba Telekom Slovenije d. d.:

- **iskalcu dostopa plačati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem**

omrežju iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, skupaj z zamudnimi obrestmi, ki se obračunavajo po vsakokrat veljavni višini predpisane obrestne mere zamudnih obresti, ki jo predpiše minister, pristojen za finance, od uveljavitve vsakokrat najnižje veljavne cene mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, do najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja. Za to obdobje mora družba Telekom Slovenije d. d. izračunati razliko z zamudnimi obrestmi za vsak dan zamude po linearnem načinu in ob upoštevanju dejanskega števila dni v obdobju, za katerega se obračunavajo obresti, in 365 dni v letu (ne glede na prestopno leto). Poleg tega mora družba Telekom Slovenije d. d. za vsak dan zamude od najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije iskalcu dostopa mesečno plačevati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa.

Na **upoštevnem trgu 3b** agencija predlaga, da se v 5. točki izreka spremeni c) alineja:

c) o nameravani ukinitvi posamezne bakrene zanke najmanj 6 mesecev vnaprej, o nameravani ukinitvi bakrenega omrežja celotne posamezne skupne lokacije pa najmanj 2 leti vnaprej, v obeh primerih pa ~~vendar~~ ne kasneje kot je o tem obveščena njena lastna maloprodajna enota oziroma hčerinska ali partnerska podjetja. Navedena roka se lahko skrajšata v dogovoru z operaterji, ki na posameznih bakrenih zankah uporabljajo osrednji dostop. V primeru, ko na funkcijski lokaciji ni prisotnih drugih operaterjev, pa mora o ukinitvi bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije, objaviti informacije najmanj 6 mesecev vnaprej, medtem ko lahko neaktivne bakrene zanke, na katerih operaterji ne zagotavljajo storitev končnim uporabnikom, ukine brez objave.

Agencija predlaga, da se v 9. točko izreka doda nova d) alineja:

d) v primeru, da družba Telekom Slovenije d. d. bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije, za katero je Agencija v postopku ukinjanja bakrenega omrežja odobrila načrt o ukinitvi bakrenega omrežja, v rokih in pod pogoji v tem načrtu ne ukine ali le tega izvede z zamudo, mora družba Telekom Slovenije d. d.:

- iskalcu dostopa plačati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, skupaj z zamudnimi obrestmi, ki se obračunavajo po vsakokrat veljavni višini predpisane obrestne mere zamudnih obresti, ki jo predpiše minister, pristojen za finance, od uveljavitve vsakokrat najnižje veljavne cene mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, do najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja. Za to obdobje mora družba Telekom Slovenije d. d. izračunati razliko z zamudnimi obrestmi za vsak dan

zamude po linearnem načinu in ob upoštevanju dejanskega števila dni v obdobju, za katerega se obračunavajo obresti, in 365 dni v letu (ne glede na prestopno leto). Poleg tega mora družba Telekom Slovenije d. d. za vsak dan zamude od najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije iskalcu dostopa mesečno plačevati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa.

Obrazložitev spremembe ukrepa:

81. člen EECC¹⁵ določa, da podjetja, ki so bila določena kot podjetja s pomembno tržno močjo, vnaprej in pravočasno uradno obvestijo nacionalni regulativni organ, kdaj nameravajo opustiti ali z novo infrastrukturo nadomestiti dele omrežja, vključno z obstoječo infrastrukturo, ki je nujna za delovanje bakrenega omrežja, za katere veljajo obveznosti. Nacionalni regulativni organ zagotovi, da proces opustitve ali nadomestitve vključuje pregleden časovni raspored in pogoje, vključno z ustreznim rokom za obvestitev o prehodu, ter določi razpoložljivost alternativnih izdelkov vsaj primerljive kakovosti, ki zagotavljajo dostop do nadgrajene omrežne infrastrukture, ki nadomešča opuščene elemente, če je to potrebno za varstvo konkurence in pravic končnih uporabnikov.

Zaradi zagotavljanja skladnosti besedila regulatorne odločbe je agencija v c) alinejo 11. točke izreka na upoštevnem trgu 1 in v c) alinejo 5 točke izreka na upoštevnem trgu 3b dodala, da lahko neaktivne bakrene zanke, na katerih operaterji ne zagotavljajo storitev končnim uporabnikom, ukine brez objave.

81. člen Gigabitnega priporočila, ki dovoljuje možnost postopne omilitve obveznosti cenovnega nadzora s postopnim zviševanjem veleprodajnih cen za dostop do bakrenih omrežij na območjih, kjer je začel teči rok za obvestitev o izklopu bakrenega omrežja, regulatornim organom nalaga, da morajo zagotoviti, da se uporaba zvišanja cen ne podaljša zaradi nepotrebne zamude pri izvajanju načrta izklopa. Zvišanje cen mora biti prehodni ukrep in v izogib temu, da bi se uporaba zvišanja cen podaljšala zaradi nepotrebne zamude pri izvajanju načrta izklopa, Gigabitno priporočilo v 75. uvodni določbi regulatornim organom predlaga, da med drugim razmislijo o kaznih ali mehanizmu za vračilo sredstev.

Agencija zato predlaga, da se na upoštevnem trgu 1 v 15. točko izreka, v katerem je v okviru izvrševanja obveznosti enakega obravnavanja Telekomu Slovenije naloženo, da v svoji vzorčni ponudbi za veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji določi pogodbene kazni, pri čemer se pogodbene kazni nanašajo samo na aktivnosti in roke, ki jih dejansko opravlja družba Telekom Slovenije d. d. ali njeni podizvajalci, doda alineja e), ki določa vračilo sredstev v primeru

¹⁵ 81. člen EECC je implemetiran v slovensko zakonodajo v 162. členu ZEKom-2.

zamude pri izvajanju načrta ukinitve bakrenega omrežja. Na upoštevem trgu 3b se iz istega razloga doda nova d) alineja 9. točke izreka.

Na upoštevem trgu 1 bo moral Telekom Slovenije glede na določbe 75. uvodne izjave in 81. točke Gigabitnega priporočila Telekom Slovenije v primeru zamude pri izvajanju načrta ukinitve bakrenega omrežja - in sicer če v rokih in pod pogoji v tem načrtu ne ukine ali le tega izvede z zamudo - iskalcu dostopa plačati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, skupaj z zamudnimi obrestmi, ki se obračunavajo po vsakokrat veljavni višini predpisane obrestne mere zamudnih obresti, ki jo predpiše minister, pristojen za finance, od uveljavitve vsakokrat najnižje veljavne cene mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, do najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja. Za to obdobje bo moral Telekom Slovenije izračunati razliko z zamudnimi obrestmi za vsak dan zamude po linearnem načinu in ob upoštevanju dejanskega števila dni v obdobju, za katerega se obračunavajo obresti, in 365 dni v letu (ne glede na prestopno leto). Nadalje bo moral za vsak dan zamude od najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije iskalcu dostopa mesečno plačevati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa.

Na upoštevem trgu 3b bo moral Telekom Slovenije glede na določbe 75. uvodne izjave in 81. točke Gigabitnega priporočila Telekom Slovenije v primeru zamude pri izvajanju načrta ukinitve bakrenega omrežja - in sicer če v rokih in pod pogoji v tem načrtu ne ukine ali le tega izvede z zamudo - iskalcu dostopa plačati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, skupaj z zamudnimi obrestmi, ki se obračunavajo po vsakokrat veljavni višini predpisane obrestne mere zamudnih obresti, ki jo predpiše minister, pristojen za finance, od uveljavitve vsakokrat najnižje veljavne cene mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa, do najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja. Za to obdobje bo moral Telekom Slovenije izračunati razliko z zamudnimi obrestmi za vsak dan zamude po linearnem načinu in ob upoštevanju dejanskega števila dni v obdobju, za katerega se obračunavajo obresti, in 365 dni v letu (ne glede na prestopno leto). Nadalje bo moral za vsak dan zamude od najavljenega datuma ukinitve bakrenega omrežja celotne funkcijske lokacije iskalcu dostopa mesečno plačevati vrednost dvakratne razlike med ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa do bakrenega omrežja in vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega

zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa.

6.3. Obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva

Agencija na podlagi zgoraj navedenih ugotovitev opravljene analize tega upoštevne trga in glede na spremenjene makroekonomske in tržne ter tehnološke razmere in ob upoštevanju Gigabitnega priporočila predlaga, da se spremeni del obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, na način, kot sledi iz osnutka izreka regulatorne odločbe, ki je predstavljen v nadaljevanju.

Agencija glede na navedeno namerava na **upoštevem trgu 1** v okviru obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva naložiti Telekomu Slovenije naslednji predlog izreka prihodnje odločbe:

19. Družbi Telekom Slovenije d. d. se, razen v zvezi z izvajanjem storitev v naseljih, ki so navedena v Prilogi 1 te odločbe, naloži obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, v okviru katere mora:

- a) za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja, ki ni nadgrajeno z vectoring tehnologijo, uveljaviti naslednje cene mesečnega zakupa, in sicer:
 - za storitev povsem razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke ceno ~~5,46~~ 8,77 EUR (brez DDV),
 - za storitev sodostopa do bakrene dostopovne zanke ceno ~~2,21~~ 3,55 EUR (brez DDV).

V okviru a) alineje 19. točke izreka odločbe, da se doda naslednje nove odstavke:

Za bakreno omrežje celotne funkcijske lokacije, za katero je Agencija odobrila načrt za ukinitvev bakrenega omrežja, lahko za mesečni zakup za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa do bakrenega omrežja najmanj 9 mesecev po tem, ko o ukinitvi lokacije obvesti operaterje z uporabo istega informacijskega sistema, uveljavi vsakokrat veljavno najnižjo ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa.

Družba Telekom Slovenije d. d. ne sme zvišati cene mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa do bakrenega omrežja za tiste priključke, za katere je Agencija odobrila načrt za ukinitvev bakrenega omrežja, vendar nimajo možnosti priključitve na optično omrežje družbe Telekoma Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje.

Nadalje se bo v okviru obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva spremenil tretji odstavek c) alineje 19. točke izreka odločbe, in sicer:

Obveznost gospodarske ponovljivosti se mora nanašati na ustrezno obdobje, ki znaša ~~56 mesecev~~ 36 mesecev, pri čemer mora družba Telekom Slovenije d. d. pripraviti kalkulacije gospodarske ponovljivosti na podlagi pristopa diskontiranega denarnega toka, ki temelji na mesečni ravni, pri čemer diskontna stopnja predstavlja vsakokrat veljavno primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), ki jo izračunava Agencija za NGA omrežja.

Prav tako namerava agencija na **upoštevem trgu 3b** v okviru obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva naložiti Telekomu Slovenije naslednji predlog izreka prihodnje odločbe:

13. Telekomu Slovenije se naloži obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, v okviru katere mora:

- a) za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg do starejšega bakrenega omrežja (preko tehnologije različic xDSL s hitrostjo k uporabniku manj kot 30 Mbit/s) na nacionalnem in regionalnem nivoju oblikovati in uveljaviti stroškovno naravnane cene mesečnega zakupa na podlagi stroškovne metodologije dolgoročnih prirastnih stroškov s pribitkom za splošne stroške (LRIC+), in na podlagi tekočih stroškov (CCA), pri čemer mora upoštevati vsakokrat veljavno primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), ki jo izračunava Agencija za tradicionalna bakrena omrežja in za NGA omrežja. V okviru stroškovnih kalkulacij mora družba Telekom Slovenije d. d.:
 - upoštevati ceno mesečnega zakupa za storitev povsem razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke, ki znaša na mesečni ravni ~~5,46~~ 8,77 EUR (brez DDV), in
 - v primeru veleprodajnega osrednjega dostopa na priključkih, na katerih je vključena PSTN ali ISDN storitev, od cene storitve, oblikovane v skladu z zgoraj opisano metodo, na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev, odšteti stroškovno naravnano ceno dostopa ob spoštovanju obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja, pri čemer lahko ta strošek znaša največ ~~3,25~~ 5,22 EUR (brez DDV) mesečno.

V okviru a) alineje 13. točke izreka odločbe se doda naslednje nove odstavke:

Za bakreno omrežje celotne funkcijske lokacije, za katero je Agencija odobrila načrt za ukinitvev bakrenega omrežja, lahko za mesečni zakup za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa do bakrenega omrežja najmanj 9 mesecev po tem, ko o ukinitvi lokacije obvesti operaterje z uporabo istega informacijskega sistema, uveljavi vsakokrat veljavno najnižjo ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa.

Družba Telekom Slovenije d. d. ne sme zvišati cene mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega osrednjega dostopa do bakrenega omrežja za tiste priključke, za

katere je Agencija odobrila načrt za ukinitvev bakrenega omrežja, vendar nimajo možnosti priključitve na optično omrežje družbe Telekoma Slovenije d. d. ali na odprto širokopasovno omrežje.

Tako kot naupoštevem trgu 1 tudi naupoštevem trgu 3b agencija predlaga, da se v okviru obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva spremeni tretji odstavek b) alineje 13.točke izreka odločbe, in sicer:

Obveznost gospodarske ponovljivosti se mora nanašati na ustrezno obdobje, ki znaša ~~56 mesecev~~ 36 mesecev, pri čemer mora družba Telekom Slovenije d. d. pripraviti kalkulacije gospodarske ponovljivosti na podlagi pristopa diskontiranega denarnega toka, ki temelji na mesečni ravni, pri čemer diskontna stopnja predstavlja vsakokrat veljavno primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (nominalno tehtano povprečje stroškov kapitala (WACC) pred davki), ki jo izračunava Agencija za NGA omrežja.

V nadaljevanju so navedene obrazložitve predlaganih sprememb obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.

Oblikovanje veleprodajnih cen za pasivne veleprodajne vložke bakrenega omrežja, ki ni nadgrajeno z vectoring tehnologijo

Agencija je v letu 2017 razvila lasten stroškovni model za izračun stroškovno naravnanih cen lokalnega dostopa do starejšega bakrenega omrežja, katerega rezultat je bil izračun trenutno veljavne cene mesečnega najema povsem razvezanega dostopa do krajevne bakrene zanke in sodostopa do bakrene krajevne zanke, kot tudi izračun trenutno veljavnih stroškovno naravnanih cen dostopa do kabelske kanalizacije in do drogov. Stroškovni model temelji na metodologiji za izračun stroškov LRIC+, ki upošteva dolgoročne prirastne stroške s pribitkom za pokrivanje skupnih stroškov, in temelji na pristopu od spodaj navzgor. Metodologija upošteva tekoče stroške (CCA) hipotetično učinkovitega operaterja, ki bi jih imel danes z gradnjo sodobnega učinkovitega omrežja. V primeru starejše ponovno uporabljive gradbene infrastrukture za NGA omrežje je agencija sledila takrat veljavnim določilom Priporočila o nediskriminaciji in stroškovnih metodah, kjer je ta sredstva vrednotila z upoštevanjem njihove regulatorne prevrednotene knjigovodske sedanje vrednosti. Slednje je določeno tudi v Gigabitnem priporočilu. Agencija je nato v letu 2020 za potrebe zadnje analize tegaupoštevne trga v skladu s Priporočilom o nediskriminaciji in stroškovnih metodah ohranila stroškovno metodologijo in je (poleg odprave nepravilnosti v zvezi z upoštevanjem pribitka splošnih stroškov) posodobila le vhodne podatke stroškovnega modela, ob upoštevanju, da so bile tedaj tržne razmere stabilne. Slednje je danes prav tako določeno tudi v Gigabitnem priporočilu.

Glede na spremenjene makroekonomske razmere, ki so nastopile v obdobju od zadnje posodobitve vhodnih podatkov stroškovnega modela od leta 2020 dalje, agencija ugotavlja, da trenutno veljavna cena mesečnega najema povsem razvezanega dostopa do bakrene

krajevne zanke in sodostopa do bakrene krajevne zanke, ne omogoča, da bi lahko Telekom Slovenije s trenutno veljavno ceno zaradi spremenjenih tržnih in makroekonomskih razmer (inflacija) lahko pokrival dejansko nastale stroške mesečnega najema povsem razvezanega dostopa do bakrene krajevne zanke in sodostopa do bakrene krajevne zanke in obenem prejel ustrezen donos na vloženi kapital. Glede na navedeno je agencija pri izračunu stroškovne cene mesečnega najema povsem razvezanega dostopa do bakrene krajevne zanke in sodostopa do bakrene krajevne zanke upoštevala spremenjene makroekonomske razmere, ki so nastopile v obdobju od zadnje posodobitve vhodnih podatkov stroškovnega modela dalje. Agencija je v skladu z 62. točko Gigabitnega priporočila posodobila vhodne podatke v skladu z dejanskimi spremembami posameznih vhodnih cen (upoštevanje inflacije), z namenom, da se skozi čas zagotovi popolno pokrivanje stroškov, dejansko nastalih pri opravljanju reguliranih veleprodajnih dostopovnih storitev. Agencija je tako pri indeksaciji stroškov gradbeniške infrastrukture upoštevala stopnjo inflacije, ki je v obdobju od začetka leta 2020 do konca leta 2023, znašala 19,2%¹⁶.

Priporočilo o nediskriminaciji in stroškovnih metodah je določalo, da bi se morali pri izvajanju novega pregleda, praviloma po treh letih, posodobiti le podatki, ki se vnašajo v model za izračun stroškov. Gigabitno priporočilo pa v 62. točki določa še krajše obdobje, in sicer določa, da bi morali nacionalni regulatorni organ posodobiti podatke, vnesene v metodologijo za izračun stroškov, največ dvakrat v vsakem obdobju pregleda trga. Če so tržne razmere ostale stabilne, bi morali NRO pri posodabljanju modela praviloma le prilagoditi take podatke v skladu z dejanskimi spremembami posameznih vhodnih cen (npr. po potrebi za upoštevanje inflacije), vsekakor pa bi morali skozi čas zagotoviti popolno pokrivanje stroškov, dejansko nastalih pri opravljanju reguliranih veleprodajnih dostopovnih storitev. Nacionalni regulatorni organ bi morali objaviti posodobljeni rezultat metodologije za izračun stroškov in dobljene cene dostopa v ustreznem obdobju dveh let in pol. Agencija je tako v skladu z navedenim, tj. v obdobju dveh let in pol (od datuma izdaja trenutno veljavne regulatorne odločbe do danes) opravila ponovni pregled in objavlja posodobljeni rezultat stroškovne metodologije za izračun stroškovne cene mesečnega najema povsem razvezanega dostopa do bakrene krajevne zanke in sodostopa do bakrene krajevne zanke.

Agencija je tako na podlagi zgornjih določb v stroškovnem modelu posodobila vhodne podatke, na katere vpliva sprememba cen.

Agencija je pri posodobitvi vhodnih podatkov stroškovnega modela upoštevala naslednje:

- indeksiranje stroškov gradbeniške infrastrukture z indeksom cen življenjskih potrebščin od začetka leta 2020 do konca leta 2023,
- posodobljene vrednosti fiksirane regulativne osnove sredstev oziroma fiksirane starejše ponovno uporabljive gradbene infrastrukture za NGA omrežje, in sicer regulativno knjigovodsko vrednost, zmanjšano za kumulativno amortizacijo (sedanja knjigovodska vrednost), prevrednoteno v skladu z veljavno področno zakonodajo oziroma z vsakokratnimi veljavnimi Slovenskimi računovodskimi standardi. Agencija je

¹⁶ <https://www.stat.si/inflacija>

starejšo ponovno uporabljivo gradbeno infrastrukturo za NGA omrežje v stroškovnem modelu, razvitem v letu 2017, fiksirala v skladu s 53. točko Gigabitnega priporočila in jo prenesla v novo regulativno obdobje. Glede na navedeno je tako posodobila vhodne podatke o vrednosti fiksirane regulativne osnove sredstev. Fiksiranje regulativne osnove sredstev zagotovi, da neponovljivo, še uporabno starejše gradbeno sredstvo, ki je v celoti amortizirano, ni več del regulativne osnove sredstev in zato za tistega, ki želi imeti dostop, ne pomeni več stroška, tako kot ni strošek niti za operaterja s pomembno tržno močjo,

- posodobljeno višino pribitka skupnih stroškov,
- posodobljene stroške 20-paričnega bakrenega kabla,
- posodobljene operativne stroške (OPEX) po posameznih stroškovnih rajonih (v katera so razporejena MDF območja),
- posodobljeno višino primerne stopnje donosnosti naložbe glede na vložena sredstva, to je tehtanega povprečja stroškov kapitala (ang. weighted average costs of capital; v nadaljevanju: WACC) hipotetično učinkovitega operaterja za bakreno omrežje (pred davki), ki znaša 5,45 %¹⁷.

Na podlagi posodobitve vhodnih podatkov zgoraj opisanega stroškovnega modela tako znaša stroškovno naravnana cena mesečnega najema za povsem razvezan dostop do krajevne bakrene zanke 8,77 EUR (brez DDV) in stroškovno naravnana cena mesečnega najema sodostopa do krajevne bakrene zanke 3,55 EUR (brez DDV).

Tudi na upoštevem trgu 3b bo moral Telekom Slovenije v okviru sprememb obveznosti cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva upoštevati rezultat posodobljenih vhodnih podatkov zgoraj opisanega stroškovnega modela (tj. stroškovno naravnana cena mesečnega najema za povsem razvezan dostop do krajevne bakrene zanke in sodostopa do krajevne bakrene zanke). Pri oblikovanju stroškovno naravnane cene mesečnega najema veleprodajnega osrednjega dostopa na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg na regionalnem in nacionalnem nivoju za aktivne veleprodajne vložke do starejšega bakrenega omrežja (različice xDSL tehnologije s hitrostjo k uporabniku manj kot 30 Mbit/s) na osnovi stroškovne metodologije LRIC+ in stroškovne osnove CCA, bo moral Telekom Slovenije poleg drugih navedenih določil v trenutno veljavni regulatorni odločbi upoštevati naslednje:

- v okviru stroška razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke bo moral upoštevati ceno za storitev povsem razvezanega lokalnega dostopa do bakrene dostopovne zanke, ki jo je agencija za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja, ki ni nadgrajeno z vectoring tehnologijo, izračunala z lastnim stroškovnim modelom po metodologiji LRIC+, in znaša na mesečni ravni 8,77 EUR (brez DDV);
- v primeru veleprodajnega osrednjega dostopa na priključkih, na katerih je vključena PSTN ali ISDN storitev, tako kot v predhodno veljavni regulatorni odločbi, bo moral od cene za storitve, oblikovane v skladu z zgoraj opisano metodo (tj. LRIC+ in CCA), na priključkih, kjer ni vključena PSTN ali ISDN storitev, odšteti stroškovno naravnano ceno

¹⁷ <https://www.akos-rs.si/telekomunikacije/raziscite/regulacija-upostevnih-trgov/model-izracuna-wacc-za-cenovno-regulacijo-elektronskih-komunikacij>

mesečnega zakupa za storitev dostopa ob spoštovanju obveznosti enakega obravnavanja, pri čemer lahko ta strošek znaša največ 5,22 EUR (brez DDV).

Glede na navedeno bo moral Telekom Slovenije objaviti in uveljaviti zgoraj navedene posodobljene cene mesečnega najema za povsem razvezan dostop do krajevne bakrene in mesečnega najema sodostopa do krajevne bakrene zanke, prvi dan naslednjega meseca od vročitve odločbe. Prav tako bo moral objaviti in uveljaviti zgoraj navedene posodobljene cene mesečnega najema veleprodajnega osrednjega dostopa na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg na regionalnem in nacionalnem nivoju za aktivne veleprodajne vložke do starejšega bakrenega omrežja (različice xDSL tehnologije s hitrostjo k uporabniku manj kot 30 Mbit/s) na osnovi stroškovne metodologije LRIC+ in stroškovne osnove CCA, prvi dan naslednjega meseca od vročitve odločbe.

Obveznost oblikovanja cen skladno z opisanim stroškovnim modelom LRIC+ je primerna za doseganje ciljev regulatornega okvira, saj omogoča, da je cena čim bolj podobna cenam, ki se pričakujejo na trgu z učinkovito konkurenco. Glavno načelo metodologije za izračun stroškov LRIC+ je pokrivanje stroškov, zato je obveznost oblikovanja cen skladno z opisanim modelom primerna in sorazmerna, saj zagotavlja, da lahko Telekom Slovenije pokrije dejansko nastale stroške in obenem prejme ustrezen donos na vloženi kapital.

Metodologija je tudi v skladu s Priporočilom Komisije z dne 19. septembra 2005 o ločenem računovodstvu in sistemih stroškovnega računovodstva na osnovi regulativnega okvira za elektronske komunikacije 2005/698/ES (v nadaljevanju: Priporočilo Komisije (2005/698/ES), ki navaja, da je vsaka predpisana metodologija stroškovnega računovodstva, ki se uporablja zlasti kot osnova za odločbe o cenovnem nadzoru, določena na način, ki spodbuja učinkovite naložbe, opredeljuje možno protikonkurenčno obnašanje, zlasti zmanjševanje škarij cen, in mora biti skladna s cilji politike nacionalnega regulatornega organa.

Navedena stroškovna metodologija je tudi glede na BEREC Poročilo regulatornega računovodstva za leto 2023¹⁸ za cene mesečnega najema povsem razvezanega dostopa do krajevne bakrene zanke (ULL), kot »bakrenega sidra«, pogosto naložena obveznost, in sicer so jo naložili nacionalni regulatorni organi v 11 državah članicah EU, to je obveznost stroškovno naravnanih cen v skladu s stroškovno metodologijo, določeno v Priporočilu o nediskriminaciji in stroškovnih metodah oziroma Gigabitnem priporočilu.

Agencija navedeno metodologijo zaradi regulatorne predvidljivosti tako ohranja tudi za naslednje obdobje tržnih analiz in je glede na to, da so tržne razmere stabilne, kot že pojasnjeno, posodobila le vhodne podatke stroškovnega modela, in na njihovi podlagi izračunala in uveljavila posodobljen rezultat stroškovnega modela.

Oblikovanje veleprodajnih cen za pasivne in aktivne veleprodajne vložke v okviru postopka opustitve bakrenega omrežja

¹⁸ <https://www.berec.europa.eu/en/document-categories/berec/reports/berec-report-regulatory-accounting-in-practice-2023>

Gigabitno priporočilo v 74. uvodni izjavi med drugim določa, da lahko naložili nacionalni regulatorni organ kot del postopne omilitve regulativnih obveznosti pred njihovim popolnim preklicem v okviru opustitve bakrenega omrežja upoštevajo inflacijski učinek migracije naročnikov z bakrenih omrežij na zelo visokozmogljiva omrežja na stroške bakrenega omrežja. Nacionalni regulatorni organ lahko to storijo tako, da operaterju s pomembno tržno močjo dovolijo, da zviša cene veleprodajnih izdelkov za dostop do bakrenega omrežja na območjih, kjer imajo veleprodajni in maloprodajni naročniki na bakrenem omrežju dejansko možnost migracije na zelo visokozmogljivo omrežje.

V skladu s 74. uvodno izjavo Gigabitnega priporočila bo agencija Telekomu Slovenije omogočila, da za priključke, za katere Telekom Slovenije obvesti o njihovi opustitvi in so izpolnjeni pogoji za postopek opustitve, približa cene mesečnega zakupa dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja cenam mesečnega zakupa dostopa do optičnega omrežja, in sicer vsakokrat najnižji veljavni ceni mesečnega zakupa veleprodajnega dostopa do optičnega omrežja, ne glede na hitrost in nivo dostopa. Nadalje bo agencija glede na navedeno uvodno izjavo, ki določa, da lahko NRO operaterju s pomembno tržno močjo dovolijo, da zviša cene veleprodajnih izdelkov za dostop do bakrenega omrežja na območjih, kjer imajo veleprodajni in maloprodajni naročniki na bakrenem omrežju dejansko možnost migracije na zelo visokozmogljivo omrežje, Telekomu Slovenije omogočila, da zviša ceno mesečnega zakupa dostopa do bakrenega omrežja na priključkih, v katerih je možnost migracije oziroma priključitve na optično omrežje. V nasprotnem primeru, tj. če veleprodajni in maloprodajni naročniki na bakrenem omrežju dejansko nimajo možnosti migracije na zelo visokozmogljivo omrežje, Telekom Slovenije ne sme zvišati cene mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega dostopa do bakrenega omrežja za tiste priključke, za katere je agencija odobrila načrt za ukinitvev bakrenega omrežja. Na ta način se upošteva in odpravlja ekonomska neučinkovitost zaradi vzporednega vzdrževanja dveh omrežij, in se hkrati spodbuja Telekom Slovenije k predložitvi načrta za opustitev in čimprejšnji dejanski opustitvi bakrenega omrežja. Hkrati bi s približevanjem cen bakrenega omrežja cenam optičnega omrežja spodbudili tako končne uporabnike Telekoma Slovenije kot iskalce dostopa k migraciji z bakrenega na optično omrežje, preden se prenehajo zagotavljati storitve preko bakrenega omrežja.

Nadalje je v 70. uvodni izjavi Gigabitnega priporočila med drugim določeno, da se lahko za spodbujanje migracije nekatere regulativne obveznosti omilijo že pred popolno odpravo obveznosti dostopa. Predpogoj za omilitev nekaterih obveznosti dostopa je, da morajo imeti končni uporabniki in prosilci za dostop, na katere bo omilitev vplivala, v skladu s členom 81(2) Direktive (EU) 2018/1972 učinkovit dostop do izdelkov na zelo visokozmogljivem omrežju, ki predstavljajo ustrezne alternative izdelkom, ki se zagotavljajo prek obstoječega omrežja. Pri tem je v 80. točki Gigabitnega priporočila še določeno, da bi bilo treba do popolne odprave popravni ukrepov v obstoječem omrežju ohraniti dostop, ki že obstaja na tej točki.

Glede na to, da se lahko za spodbujanje migracije nekatere regulativne obveznosti omilijo že pred popolno odpravo obveznosti dostopa do bakrenega omrežja in je na priključkih v teh območjih tako za končne uporabnike Telekoma Slovenije kot za iskalce dostopa možnost dostopa do optičnega omrežja, torej obstajajo ustrezne alternative izdelkom, ki se

zagotavljajo prek obstoječega bakrenega omrežja, bo agencija Telekomu Slovenije za te priključke z namenom spodbujanja migracije z bakrenega na optično omrežje omogočila, da lahko zviša ceno mesečnega zakupa za storitve veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji pred opustitvijo bakrenega omrežja, vendar ne prej kot devet mesecev od datuma obvestila operaterjem o ukinitvi lokacije v istem informacijskem sistemu.

Nadalje je v 81. točki Gigabitnega priporočila med drugim določeno, da kadar so veleprodajne cene za dostop do bakrenih omrežij predmet stroškovne naravnosti v skladu s priporočeno metodologijo za izračun stroškov in ko nacionalni regulatorni organ oceni, da je načrt opustitve ali nadomestitve, o katerem je obvestil operater s pomembno tržno močjo, skladen s členom 81(2), prvi pododstavek, Direktive (EU) 2018/1972, lahko nacionalni regulatorni organ operaterju s pomembno tržno močjo dovolijo postopno zviševanje veleprodajnih cen za dostop do bakrenih omrežij. Tako zvišanje cen bi se moralo uporabljati samo na območjih, kjer je začel teči rok za obvestitev o izklopu bakrenega omrežja. NRO bi moral zagotoviti, da se uporaba zvišanja cen ne podaljša zaradi nepotrebne zamude pri izvajanju načrta izklopa.

Kadar se tak ukrep izvaja, bi ga morali spremljati zadostni ukrepi za varstvo konkurence, vključno z naslednjimi:

- (a) nacionalni regulatorni organ bi moral vnaprej določiti podrobna pravila glede zvišanja cen;
- (b) izpolnjeni bi morali biti pogoji iz člena 81(2), drugi pododstavek, Direktive (EU) 2018/1972, zlasti razpoložljivost izdelkov, ki se zagotavljajo prek zelo visokozmogljivih omrežij, za vse končne uporabnike na območjih, ki jih zadeva zvišanje cen, da se zagotovi učinkovita migracija končnih uporabnikov in prosilcev za dostop na zelo visokozmogljivo omrežje;
- (c) zvišanje cen ne bi smelo povzročiti prekomernih maloprodajnih cen, ki bi ovirale pogoje konkurence na trgu;
- (d) zvišanje cen bi moralo biti nediskriminatorno in ne bi smelo omogočati cenovnih škarij;
- (e) zvišanje cen bi moralo temeljiti na zavezujoči in izvršljivi zavezi operaterja s pomembno tržno močjo glede končnega datuma vseh storitev, ki se zagotavljajo prek bakrenega omrežja;
- (f) trajanje zvišanja cen ne bi smelo biti daljše od roka za obvestitev o izklopu bakrenega omrežja.

V skladu z navedenim bo agencija na upoštevnem trgu 1 Telekomu Slovenije za priključke, za katere Telekom Slovenije pri agenciji notificira načrt za ukinjanje bakrenega omrežja in ga slednja odobri, dovolila zvišanje cen veleprodajnih cen za dostop do bakrenih omrežij, in sicer bo lahko zvišal cene mesečnega zakupa dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja tako, da lahko uveljavi najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz c) alineje 19. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa. Agencija bo torej Telekomu Slovenije dovolila zvišanje cen za priključke le na območjih, kjer bo začel teči rok za obvestitev o izklopu bakrenega omrežja, kar pomeni, da bo načrt za ukinjanje bakrenega omrežja pri agenciji odobren, in sicer bo rok za obvestitev o opustitvi bakrenega omrežja pričel teči od dne, ko o ukinitvi lokacije obvesti operaterje z uporabo istega informacijskega sistema. Nadalje agencija z naložitvijo ukrepov v zvezi z zamudami, ki so predstavljene v besedilu zgoraj, namerava preprečiti, da se uporaba zvišanja cen ne podaljša zaradi nepotrebne zamude pri izvajanju načrta ukinitve bakrenega omrežja.

Nadalje agencija z naložitvijo ukrepov v zvezi z zamudami, ki so predstavljene v besedilu zgoraj, namerava preprečiti, da se uporaba zvišanja cen ne podaljša zaradi nepotrebne zamude pri izvajanju načrta ukinitve bakrenega omrežja.

Pri tem bo agencija pri naložitvi ukrepov upoštevala tudi varstvo učinkovite konkurence, in sicer:

(a) agencija določa podrobna pravila za zvišanje cen. Kot je navedeno zgoraj, lahko Telekom Slovenije za priključke, za katere pri agenciji notificira načrt za ukinjanje bakrenega omrežja in ga slednja odobri, uveljavi za storitve dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa veleprodajnega dostopa do optičnega omrežja, ne glede na hitrost in nivo dostopa, vendar ne prej kot devet mesecev od datuma obvestila operaterjem o opustitvi bakrenega omrežja.

(b) lahko Telekom Slovenije cene mesečnega zakupa dostopa do bakrenega omrežja zviša za tiste priključke, na katerih obstaja možnost dostopa do optičnega omrežja Telekoma Slovenije ali odprtega širokopasovnega omrežja, torej obstajajo ustrezne alternative izdelkom, ki se zagotavljajo prek obstoječega bakrenega omrežja;

(c) agencija ugotavlja, da obstaja dokazljiva omejitev maloprodajnih cen, in sicer oviro na maloprodajnem nivoju predstavljajo konkurenčni pritiski operaterjev, ki izhajajo predvsem iz ene ali več alternativnih infrastruktur, preko katerih se zagotavljajo maloprodajne storitve;

(d) zvišanje cen bi moralo biti nediskriminatorno, kar agencija določa v okviru obveznosti enakega obravnavanja. Prav tako ne bi smelo omogočati cenovnih škarij, zaradi česar je agencija določila, da se za storitev dostopa do optičnega omrežja upošteva vsakokrat veljavna najnižja cena mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti, ne glede na hitrost in nivo dostopa;

(e) zvišanje cen bi moralo temeljiti na zavezujoči in izvršljivi zavezi Telekoma Slovenije glede končnega datuma vseh storitev, ki se zagotavljajo prek bakrenega omrežja, kar agencija namerava Telekomu Slovenije naložiti, da mora pri agenciji notificirati načrt za ukinjanje bakrenega omrežja in ga slednja tudi odobri;

(f) kot navedeno zgoraj namerava agencija preprečiti trajanje zvišanja cen, ki ne bi smelo biti daljše od roka za obvestitev o izklopu bakrenega omrežja, z naložitvijo ukrepov v zvezi z zamudami, ki so prikazane in obrazložene v besedilu zgoraj.

V skladu z navedenim bo agencija na upoštevnem trgu 3b Telekomu Slovenije za priključke, za katere Telekom Slovenije pri agenciji notificira načrt za ukinjanje bakrenega omrežja in ga slednja odobri, dovolila zvišanje cen veleprodajnih cen za dostop do bakrenih omrežij, in sicer bo lahko zvišal cene mesečnega zakupa dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja tako, da lahko uveljavi najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz b) alineje 13. točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa. Agencija bo torej Telekomu Slovenije dovolila zvišanje cen za priključke le na območjih, kjer bo začel teči rok za obvestitev o izklopu bakrenega omrežja, kar pomeni, da bo načrt za ukinjanje bakrenega omrežja pri agenciji odobren, in sicer bo rok za obvestitev o ukinitvi bakrenega omrežja pričel teči od dne, ko o ukinitvi lokacije obvesti operaterje z uporabo istega informacijskega sistema. Nadalje agencija

z naložitvijo ukrepov v zvezi z zamudami, ki so predstavljene v besedilu zgoraj, namerava preprečiti, da se uporaba zvišanja cen ne podaljša zaradi nepotrebne zamude pri izvajanju načrta ukinitve bakrenega omrežja.

Pri tem bo agencija pri naložitvi ukrepov upoštevala tudi varstvo učinkovite konkurence, in sicer:

(a) agencija določa podrobna pravila za zvišanje cen. Kot je navedeno zgoraj, lahko Telekom Slovenije za priključke, za katere pri agenciji notificira načrt za ukinjanje bakrenega omrežja in ga slednja odobri, uveljavi za storitve dostopa na fiksni lokaciji do bakrenega omrežja vsakokrat najnižjo veljavno ceno mesečnega zakupa veleprodajnega dostopa do optičnega omrežja, ne glede na hitrost in nivo dostopa, vendar ne prej kot devet mesecev od datuma obvestila operaterjem o opustitvi bakrenega omrežja.

(b) lahko Telekom Slovenije cene mesečnega zakupa dostopa do bakrenega omrežja zviša za tiste priključke, na katerih obstaja možnost dostopa do optičnega omrežja Telekoma Slovenije ali odprtega širokopasovnega omrežja, torej obstajajo ustrezne alternative izdelkom, ki se zagotavljajo prek obstoječega bakrenega omrežja;

(c) agencija ugotavlja, da obstaja dokazljiva omejitev maloprodajnih cen, in sicer oviro na maloprodajnem nivoju predstavljajo konkurenčni pritiski operaterjev, ki izhajajo predvsem iz ene ali več alternativnih infrastruktur, preko katerih se zagotavljajo maloprodajne storitve;

(d) zvišanje cen bi moralo biti nediskriminatorno, kar agencija določa v okviru obveznosti enakega obravnavanja. Prav tako ne bi smelo omogočati cenovnih škarij, zaradi česar je agencija določila, da se za storitev dostopa do optičnega omrežja upošteva vsakokrat veljavna najnižja cena mesečnega zakupa NGA veleprodajnega vložka na optičnem omrežju, na katero se nanaša obveznost gospodarske ponovljivosti iz b) alineje 13 točke izreka, ne glede na hitrost in nivo dostopa;

(e) zvišanje cen bi moralo temeljiti na zavezujoči in izvršljivi zavezi Telekoma Slovenije glede končnega datuma vseh storitev, ki se zagotavljajo prek bakrenega omrežja, kar agencija namerava Telekomu Slovenije naložiti, da mora pri agenciji notificirati načrt za ukinjanje bakrenega omrežja in ga slednja tudi odobri;

(f) kot navedeno zgoraj namerava agencija preprečiti trajanje zvišanja cen, ki ne bi smelo biti daljše od roka za obvestitev o izklopu bakrenega omrežja, z naložitvijo ukrepov v zvezi z zamudami, ki so prikazane in obrazložene v besedilu zgoraj.

Neuedba reguliranih veleprodajnih cen dostopa do zelo visokozmogljivih omrežij

Gigabitno priporočilo v 38. točki priporoča, da regulatorni organ ne bi smel naložiti ali ohranjati reguliranih veleprodajnih cen dostopa za veleprodajne vložke zelo visokozmogljivega omrežja v skladu s 74. členom EECC, kadar operaterju s pomembno tržno močjo v istem ukrepu nalaga obveznosti nediskriminacije za veleprodajne vložke zelo visokozmogljivega omrežja v skladu s 70. členom EECC in kadar so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

- a) regulatorni organ naloži obveznosti uporabe enakovrednosti vložkov (EoI) ali enakovrednosti učinkov (EoO), če je ugotovil, da bi bile obveznosti enakovrednosti vložkov nesorazmerne in da bi obveznosti enakovrednosti učinkov zadoščale za zagotovitev učinkovite nediskriminacije;

- b) regulatorni organ naloži obveznosti v zvezi s tehnično ponovljivostjo in ustreznimi mehanizmi spremljanja v skladu s točkami 18 do 24 Gigabitnega priporočila, kadar se enakovrednost vložkov ne izvaja v celoti;
- c) regulatorni organ naloži obveznosti, povezane s preizkusom gospodarske ponovljivosti, v skladu s točkama 46 in 47 Gigabitnega priporočila;
- d) obstaja dokazljiva omejitev maloprodajne cene, ki izhaja iz enega od naslednjih razlogov:
 - (i) konkurenca na področju infrastrukture, ki izhaja iz zagotavljanja maloprodajnih storitev prek ene ali več alternativnih infrastruktur, ki jih operater s pomembno tržno močjo ne nadzoruje,
 - (ii) jasne in realistične zaveze, ki izhajajo iz geografskega pregleda, glede postavitve alternativnih omrežij, ki naj bi v obdobju pregleda trga pokrivala pomemben del območja, zlasti če so podprte s sporazumi o učinkovitem dostopu do gradbeniške infrastrukture, ki jo nadzoruje operater s pomembno tržno močjo, ali če se je postavljanje že začelo,
 - (iii) regulirano sidro, ki ga opredeli NRO v skladu s točkami 41 do 45 Gigabitnega priporočila ter za katerega velja obveznost nadzora stroškovno naravnanih cen v skladu z metodologijo za izračun stroškov iz točk 48 do 59 Gigabitnega priporočila.

Telekomu Slovenije so že v trenutno veljavni regulatorni odločbi naložene obveznosti iz alinej a), b) in c) 38. točke Gigabitnega priporočila in sicer:

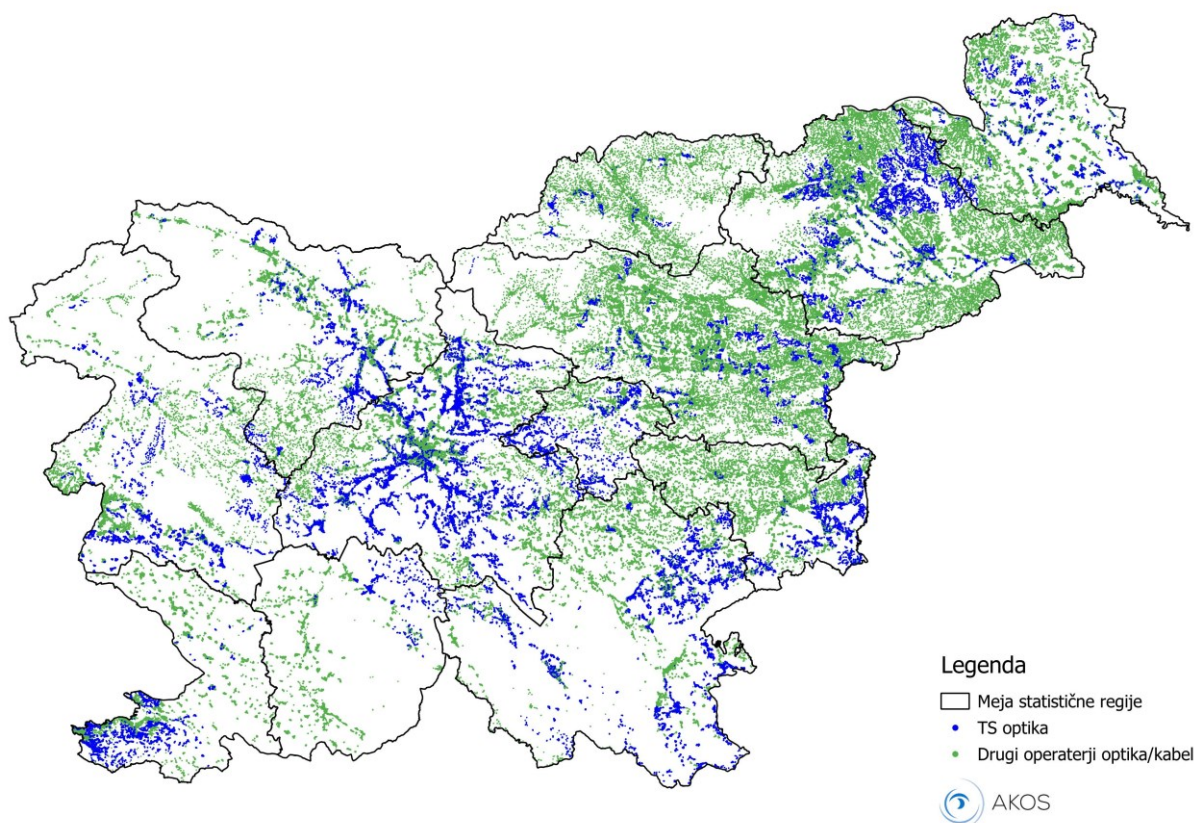
- a) obveznosti uporabe enakovrednosti vložkov ali enakovrednosti učinkov v 9. točki izreka,
- b) obveznosti v zvezi s tehnično ponovljivostjo v 13. točki izreka,
- c) obveznosti, povezane s preizkusom gospodarske ponovljivosti v c) alineji 19. točke izreka.

Agencija ugotavlja, da z ukinjanjem bakrenega omrežja bakreno sidro iz iii) razloga d) alineje ne bo več predstavljalo omejitve za maloprodajne cene. Vedno večji pritisk na maloprodajne cene pa predstavlja konkurenca na področju infrastrukture, zato agencija ugotavlja, da bo za območja, kjer bo ukinjeno bakreno omrežje, izpolnjen i) razlog d) alineje 38. točke Gigabitnega priporočila, tj. da na trgu obstaja dokazljiva omejitev maloprodajne cene, ki izhaja iz konkurence na področju infrastrukture, ki izhaja iz zagotavljanja maloprodajnih storitev prek ene ali več alternativnih infrastruktur, ki jih operater s pomembno tržno močjo ne nadzoruje.

V tem trenutku je na področju Slovenije poleg Telekoma Slovenije prisotnih več operaterjev, ki končnim uporabnikom nudijo storitve tudi preko lastnih optičnih ali kabelskih omrežij. S prisotnostjo na trgu ustvarjajo vedno večjo omejitev maloprodajne cene na celotnem področju Slovenije. Telekom Slovenije s svojim optičnim omrežjem pokriva 58 % gospodinjstev, ki imajo na voljo optično ali kabelsko omrežje, oziroma 51 % vseh gospodinjstev v Sloveniji, drugi operaterji pa svojim optičnim in kabelskim omrežjem (vključno

s ponudniki odprtih širokopasovnih omrežij) pokrivajo 80 % gospodinjstev, ki imajo na voljo optično ali kabelsko omrežje, oziroma 70 % vseh gospodinjstev v Sloveniji. 65 % gospodinjstev z optičnim priključkom Telekoma Slovenije ima hkrati tudi dostop do optičnega ali kabelskega omrežja drugih operaterjev. Gospodinjstev, ki imajo izključno optično omrežje Telekoma Slovenije, je torej le 35% vseh gospodinjstev z optičnim priključkom Telekoma Slovenije. Kot prikazuje slika 18, so gospodinjstva z dostopom izključno do optičnega omrežja Telekoma Slovenije (na sliki prikazano z modro barvo) razpršena po celotnem področju Slovenije. Z zeleno barvo pa so prikazana gospodinjstva, na katerih so bodisi prisotna tako optično omrežje Telekoma Slovenije kot tudi optična in kabelska omrežja drugih operaterjev bodisi samo omrežja drugih operaterjev. Agencija na podlagi navedenega ugotavlja, da so čez celotno področje Slovenije prisotne alternativne infrastrukture, preko katerih se zagotavljajo konkurenčne maloprodajne storitve, ki Telekom Slovenije omejujejo pri oblikovanju maloprodajnih cen.

Slika 18: Pokritost gospodinjstev izključno z optičnim omrežjem Telekoma Slovenije ter z optičnim in kabelskim omrežjem drugih operaterjev

Vir: AKOS, december 2024

Agencija ugotavlja, da so izpolnjeni vsi pogoji, ki jih Gigabitno priporočilo določa za neuedbo reguliranih veleprodajnih cen dostopa za veleprodajne vložke zelo visokozmogljivega omrežja in da po ukinitvi bakrenega omrežja novo regulirano sidro ni več potrebno.

Oblikovanje cen za pasivne ali nefizične oziroma virtualne veleprodajne vložke v omrežju NGA

Ustrezno obdobje

Obveznost gospodarske ponovljivosti se nanaša na ustrezno obdobje, v katerem se oceni, ali marža - na podlagi pristopa diskontiranega denarnega toka, ki temelji na mesečni ravni, pri čemer diskontna stopnja predstavlja vsakokrat veljavno primerno stopnjo donosnosti naložbe na vložena sredstva (vsakokrat veljavni WACC (pred davki) hipotetično učinkovitega operaterja za NGA omrežja, ki ga izračunava agencija) - med maloprodajno ceno vodilnega proizvoda in ceno ustreznega veleprodajnega vložka za dostop na omrežju NGA omogoča pokrivanje prodajnih (»*downstream*«) stroškov (vključno s primernim odstotkom skupnih stroškov).

Gigabitno priporočilo v Prilogi III določa, da bi morali nacionalni regulatorji opredeliti primerno referenčno obdobje, v katerem se oceni, ali marža med maloprodajno ceno vodilnega proizvoda in ceno ustreznega veleprodajnega vložka za dostop na omrežju NGA omogoča pokrivanje prodajnih stroškov (vključno s primernim odstotkom skupnih stroškov).

Nadalje je v Prilogi III Gigabitnega priporočila določeno, da bi bilo treba ustrezno obdobje za predhodni preizkus gospodarske ponovljivosti določiti v skladu z ocenjenim povprečnim trajanjem naročniškega razmerja. Tako povprečno trajanje naročniškega razmerja je obdobje, v katerem naročnik prispeva k pokrivanju obeh naslednjih kategorij:

- prodajnih stroškov, ki se letno preračunajo v skladu z metodo amortizacije, ki je primerna za zadevno sredstvo, in ekonomsko življenjsko dobo ustreznih sredstev, potrebnih za maloprodajne dejavnosti (vključno z omrežnimi stroški, ki niso vključeni v storitev veleprodajnega dostopa do zelo visokozmogljivega omrežja);
- drugih prodajnih stroškov, ki se navadno ne preračunajo na letni ravni (po navadi stroški pridobivanja naročnikov) in ki jih ima operater, da bi pridobil naročnike, ter jih želi povrniti v povprečnem trajanju naročniškega razmerja.

Končni uporabniki postajajo vedno bolj ozaveščeni in so vse bolj racionalni ter se pogosteje vprašajo, kaj resnično potrebujejo in koliko so pripravljeni za to plačati. Glede na navedeno tako tudi pogosteje prehajajo med paketi oziroma med operaterji, saj niso za proizvod pripravljeni plačevati več kot ocenjujejo oziroma pričakujejo, saj v primeru prehajanj pričakujejo popust. Spremenila pa se je tudi praksa operaterjev na tem področju. Po izteku obdobja vezave operaterji vse pogosteje končnim uporabnikom ponudijo nove pogoje in cene, ki vključujejo popuste in druge ugodnosti, z namenom zadržanja končnih uporabnikov ter preprečitve prehoda k drugim ponudnikom storitev. Slednje pa vpliva ne samo na določitev življenjske dobe uporabnika, ampak tudi na pravilne in dejanske realizirane prihodke operaterja, oboje skupaj pa vpliva na rezultat testa gospodarske ponovljivosti.

Agencija razume življenjsko dobo uporabnika (ang. *customer lifetime*) kot trajanje pogodbe za določen paket z določenimi parametri. To pomeni, da koncept življenjske dobe uporabnika ne pomeni, kako dolgo časa ostane uporabnik pri operaterju, ampak odraža obdobje, v katerem uporabnik ostane pri določenem paketu z določenimi parametri (hitrost, cena,

popusti,...). Življenjska doba uporabnika se torej konča takrat, kadar uporabnik preide k drugemu operaterju, zamenja paket istega operaterja, zamenja hitrost paketa ali se mu spremeni cena paketa (npr. zaradi ponovne vezave). Iz praktičnih razlogov je življenjska doba uporabnika, kot je opredeljena zgoraj, merjena kot 1/stopnja prehajanja (ang. *churn rate*). Če na primer 4 % uporabnikov v mesecu preide k drugemu operaterju, zamenja paket pri istem operaterju, zamenja hitrost paketa ali se mu spremeni cena paketa, znaša življenjska doba uporabnika 25 mesecev.

V skladu z Gigabitnim priporočilom, ki določa, da mora regulator oceniti primerno referenčno obdobje, je agencija izračunala povprečno življenjsko dobo uporabnika na podlagi posredovanih odgovorov in podatkov Telekoma Slovenije in večjih operaterjev – iskalcev dostopa (A1 Slovenija, Telemach Slovenija in T-2). In sicer je agencija izračun izvedla na podlagi posredovanih podatkov in pojasnil Telekoma Slovenije (ev.št. 38231-5/2024/8), A1 Slovenija (ev. št. 38231-5/2024/37), Telemacha Slovenija (ev.št. 38231-5/2024/38) in T-2 (38231-5/2024/24). Pri tem je agencija upoštevala podatke, ki so jih operaterji podali za NGA omrežje, tj. omrežje, ki omogoča prenosne hitrosti vsaj 30 Mbit/s. Pri pregledu posredovanih podatkov je agencija ugotovila tudi izjemne vrednosti (ang. »*outlier*«) z metodo »škafca z brki (ang. *box plot*)«, zato jih pri izračunu življenjske dobe uporabnika ni upoštevala. Po izključitvi izjemnih vrednosti je agencija ugotovila, da je največja vrednost stopnje prehajanja znašala 6,02% (oziroma 17 mesecev) in najmanjša vrednost stopnje prehajanja 1,90% (oziroma 53 mesecev). Agencija je na podlagi podatkov o stopnji prehajanja izračunala, da mediana stopnje prehajanja znaša 2,77 % mesečno, kar pomeni, da je življenjska doba uporabnika 36 mesecev (1 / 2,77 %).

Glede na izračun življenjske dobe uporabnika se tako pri izvedbi testa gospodarske ponovljivosti uporabi življenjsko dobo uporabnika, ki na podlagi pridobljenih podatkov znaša 36 mesecev, kar prispeva k pokrivanju vseh stroškov, ki nastanejo pri operaterju ter jih ta želi pokriti v povprečni življenjski dobi uporabnika.

Kazalo slik

Slika 1: Gibanje števila aktivnih širokopasovnih priključkov glede na tehnologijo	9
Slika 2: Gibanje števila aktivnih PSTN, ISDN in VoIP priključkov.....	9
Slika 3: Aktivni bakreni priključki (OPT)	10
Slika 4: Delež aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno infrastrukturo glede na vse širokopasovne priključke po gospodinjstvih po občinah	11
Slika 5: Trend odklapanja bakrenih priključkov Telekoma Slovenije v deležih (%).....	12
Slika 6: Priključki na veleprodajnem nivoju glede na tehnologijo	13
Slika 7: Gibanje števila bakrenih priključkov na veleprodajnem nivoju glede na tip operaterskega dostopa	13
Slika 8: Število funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki	30

Slika 9: Podrobnejši prikaz razporeditve funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki na posamezni funkcijski lokaciji v območju 0 – 10%	31
Slika 10: Kumulativna razporeditev funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki	32
Slika 11: Aktivni bakreni priključki, ki bi ob ukinitvi posameznih funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije, ostali brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov	32
Slika 12: Kumulativno razporeditev funkcijskih lokacij glede na razmerje med številom aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje in vsemi bakrenimi priključki	33
Slika 13: Število aktivnih bakrenih priključkov, ki bi ob ukinitvi funkcijskih lokacij, ki že izpolnjujejo kriterije, ostalo brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov	34
Slika 14: Število uporabnikov, ki bi ob popolni ukinitvi bakrenega omrežja ostalo brez možnosti dostopa do alternativnega optičnega omrežja, v odvisnosti od praga nepokritih aktivnih bakrenih priključkov	35
Slika 15: Odvisnost števila funkcijskih lokacij, ki dosegajo kriterije za ukinitvev (5 % prag in določeno maksimalno število aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na optično omrežje) v odvisnosti od maksimalnega števila aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na optično omrežje.....	36
Slika 16: Število aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje na funkcijskih lokacijah, ki že dosegajo kriterije za ukinitvev (5 % prag in določeno maksimalno število aktivnih bakrenih priključkov brez alternative)	37
Slika 17: Število aktivnih bakrenih priključkov brez možnosti prehoda na alternativno optično omrežje ob izbranem pragi 5 % ob popolni ukinitvi bakrenega omrežja v odvisnosti od maksimalnega števila aktivnih bakrenih priključkov, ki ob ukinitvi posamezne funkcij	38
Slika 18: Pokritost gospodinjstev izključno z optičnim omrežjem Telekoma Slovenije ter z optičnim in kabelskim omrežjem drugih operaterjev	57
